Towards Autonomy: The Social Experiment in Rojava

Michalis Koulouthros, Yavor Tarinski

The autonomous region of Rojava, as it exists today, is one of few bright spots – albeit a very bright one – to emerge from the tragedy of the Syrian revolution.
David Graeber[1]

In the last decades the Kurdish struggle for freedom was not only a firm voice of resistance against the dominant social and political order, but also managed to formulate and initiate practical steps towards the realization of a liberated society. After many years of oppression, the Kurdish forces began to regroup, forming armed units of self-defense. During the period in which the leftist Kurdish Democratic Union Party (PYD) was quickly turning into a regional political power, a new antagonistic example appeared in the midst of the Kurdish liberation movement, based on the values of democratic confederalism and autonomy.

Already before the beginning of the uprising in Syria, residents of Rojava had created the first self-organized councils and committees, and hence had begun to establish a radical democratic organization for the majority of the population in the region. Since June 19th, 2012 the cities Kobane, Afrin, Derik and many other places were liberated from the control of the Syrian regime, revealing the power and the influence of the Kurdish struggle. Military bases were occupied and the overwhelmed government troops chose to surrender.

Nowadays this new paradigm of autonomy and self-organization is being threatened both by the Turkish army from the North and by fundamentalist theological forces from the South, like

ISIS and al-Nusra – organizations who traditionally are aiming at imposing heteronomy, centralization, patriarchy, theological violence and exploitation. Principles which the communities in Rojava strongly and actively oppose. In one of the most difficult geopolitical environments, they are laying the foundations of a new world based on democratic confederalism, gender and ethnic equality and community economy.

Democratic confederalism

In Rojava, we believe, genuinely democratic structures have indeed been established. Not only is the system of government accountable to the people, but it springs out of new structures that make direct democracy possible: popular assemblies and democratic councils.
Joint statement of the academic delegation to Rojava [2]

Despite the widespread belief that the contemporary social conditions are too complex and self-organized forms of social organization are doomed to work only on a small and embryonic level, the radical political organization of the communities in Rojava gives a modern example of autonomous self-institutionalizing and direct democracy. This is being achieved through the processes of the democratic confederalism.

The core of this system are the communes [3]. The communes, established in each province of 300 people, are general assemblies, allowing broad public participation. In the communes are being discussed issues concerning all aspects of social life, starting from the technical and administrative issues up to the political ones. Issues such as energy, food distribution, patriarchic violence and family tensions are being tested at the table of the political debate. Each commune set up local single-issue committees with the task to discuss more specific topics in order to avoid bureaucracy and ease the operation of the general meetings. It is important to

note that it is required each commune to be consisted at least of 40% women.

Each commune elects 2 revocable delegates to participate in the regional councils, in which is done the coordination between different communes which make up each region. There again are being elected delegates to take part in the city council, and then according to population criteria are being established the cantons. The cantons are the broadest and most central form of political organization in Rojava and basically they function as coordinating body between the different cities.

Gender Equality

Before the revolution women had no ability to speak or make a decision. Now we have such an ability. We are active in every sphere.
Jina Zekioğlu [4]

One of the most interesting parts of the social experiment that is currently taking place in Rojava is the role of women and the goals set up by local communities to achieve isomeric relations between the sexes. In a region such as the Middle East, which we are used to identify with the fundamentalist oppression of women and sexuality, the self-organized communities of Rojava provide a pioneering example of equality. The conscious political effort to equalize the relationship between men and women is reflected both institutionally, and socially. In the midst of an ongoing military conflict, usually favoring social automation, militarism and patriarchal imposition, the communities of Rojava are real proof that the political will and choice can overcome that which seems as necessity.

One characteristic example for this political goal are the women councils, formed by the communes. These are councils, within which no decisions on general issues are done, but are

dedicated to the discussion of issues related to gender relations, violence against women and in general all questions concerning the relationship between the sexes. Of course this did not happen overnight. Already in 2003 was established the Free Democratic Women's Movement (DÖKH) [5], a grassroots organization fighting from back then sexism and patriarchy, but also more generally nationalism, militarism, environmental destruction, economic exploitation etc.

Internationalist character of the struggle

The fundamental basis of this "Social Contract" is the equality and rights of all ethnic, racial and religious groups in Syrian Kurdistan, direct democracy and the rejection of the concept of the nation-state.
Evangelos Aretaios [6]

A common misunderstanding is that when discussing the issue of Rojava it is usually being identified purely as national liberation struggle. In contrast however with the traditional national liberation movements, which usually are targeting the creation of nation-states and national consciousness, the communities of Rozava are aiming at self-institutionalization from below, promoting a new paradigm of territorial claim [7]. The core of the social organization ceases to be the national identity of each person, and its place is being taken by the form of politicized citizen participating in social affairs. It's not by chance that in these communes participate people from all ethnic and religious groups of the area (Kurds, Syrians, Yazidis, Christians, Muslims etc.) with the only

condition to respect the political principles of equality and horizontality.

Furthermore, in support with the resistance of Rojava have been established political forms of solidarity such as the Lions of Rojava [8], formed by volunteers from all around the world, fighting alongside the YPJ / YPG, reminding us for forms of solidarity, that we can see from the days of the Spanish Civil War. It should be added also that international missions of academics [9] are visiting Rojava in order to come in contact with the social experiment there and learn from the actual forms of enlarged self-institutioning.

Community economy

Though only just beginning, this economic model has, with great determination and in spite of the war, been realised in praxis by many in Rojava.
Michael Knapp [10]

Another main characteristic of the struggle of Rojava, completing and deepening the above mentioned elements, is the alternative economic management it practically proposes. The economic organization of Rojava is a reflection of its political project. The communities themselves call it "community economy" [11] and all parts of the population participate in it through production and trade cooperatives. The main goal of its economic activity is not growth, but the creation of local autarchy. Except necessity (since Rojava is being isolated and surrounded by hostile environment), this is a political choice in the direction of social ecology and liberation from capitalist exploitation.

For couple of years now they are trying to develop these forms of community economy through the establishment of academies, promoting the cooperative spirit and organizing seminars and discussions on the benefits of collaborative production.

Through these economic structures they are trying to meet the needs of their communities and simultaneously to keep the “war economy” going, which they need since the constant military conflict.

Self-defense

In nature, living organisms such as roses with thorns develop their systems of self-defense not to attack, but to protect life.
Dilar Dirik [12]

The defense forces in Rojava resemble the principles of direct democracy and equality, embraced by the Kurdish communities. Men and women fight as equals since YPG (People’s Defense Units) and YPJ (Women’s Protection Units) military structures and battalions are separated, but there is no hierarchical relationship between them and the main barracks and the work systems are the same. Also military commanders are being elected by the battalion soldiers [13], based on their experience, commitment, and willingness to take responsibility. Dedicated to enlightenment and political consciousness, the Rojavan defense forces have established academies which to provide ethical-political education to the fighters of the various units (YPG, YPJ, Asayish etc.). The provided education is mainly focused on gender equality, anti-militarism, dialectic resolving of disputes, the values of democratic confederalism etc.

Conclusion

We are not fortunetellers; we can’t possibly know what will happen in Rojava a month or a year from now. But we […] can’t just sit aside, watch what’s happening and comment…
DAF [14]

Because of these characteristics the struggle of the communities in Rojava can be viewed as integral part of the

grassroots projects and radical endeavors, starting with the Zapatistas in Mexico, spreading to every corner of the Earth and culminating in global effort for social liberation, against both statist and capitalist management, theological obscurantism, exploitation, patriarchy and every form of oppression.

The positive aspects of the social experiment, taking place nowadays in Rojava, shouldn’t be neglected in the name of ideological/dogmatic “purity”, as we saw different libertarian organizations [15] taking stance against the events going on there, because of the historical background of some of the main characters in the Kurdish resistance movement (Öcalan, PKK etc.). Surely we have to keep in mind its authoritarian background but our attention should also be focused on the willingness of the Rojavan communities to open spaces of emancipation and participation, and how we could help them strengthen their democratic structures, become more self-sustainable and antagonistic to the dominant statist and capitalist forms, thus providing us with one more contemporary practical example for another society.

Notes:

[1]https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/oct/08/why-world-ignoring-revolutionary-kurds-syria-isis

[2]https://roarmag.org/2015/01/statement-academic-delegation-rojava/

[3]https://new-compass.net/articles/rojavas-communes-and-councils

[4]https://rojavareport.wordpress.com/2014/02/16/the-women-of-rojava-have-broken-their-chains-part-ii/

[5]https://new-compass.net/articles/democratic-confederalism-and-feminism

[6]https://www.opendemocracy.net/arab-awakening/evangelos-aretaios/rojava-revolution

[7]https://roarmag.org/2014/08/pkk-kurdish-struggle-autonomy/

[8]https://thelionsofrojava.com/

[9]https://new-compass.net/articles/statement-academic-delegation-rojava
[10]https://peaceinkurdistancampaign.com/2015/02/06/rojava-the-formation-of-an-economic-alternative-private-property-in-the-service-of-all/
[11]https://new-compass.net/articles/rojavas-threefold-economy
[12]https://www.telesurtv.net/english/opinion/Kurdish-Womens-Radical-Self-Defense-Armed-and-Political-20150707-0002.html
[13]https://towardfreedom.com/38-archives/women/4017-the-women-s-revolution-in-rojava
[14]https://www.anarkismo.net/article/27779
[15]https://libcom.org/news/anarchist-federation-statement-rojava-december-2014-02122014

Συνειδητή αποχή ή απόφαση ερήμην;

Δανάη Κασίμη

Βρισκόμαστε για δεύτερη χρονιά φέτος, μπροστά σε ένα εκλογικό αποτέλεσμα, το οποίο φαίνεται να είναι καθ’ όλα συμβατό με τις απαιτήσεις των διεθνών λόμπι ή τουλάχιστον δε φαίνεται να προκαλεί καμία ανησυχία στις Βρυξέλλες. Έχουμε και πάλι μια κυβέρνηση συνεργασίας μεταξύ του ΣΥΡΙΖΑ και των ΑΝΕΛ, η οποία όμως έχει πλέον ξεφορτωθεί τους «αντιστασιακούς» της αριστερής πλατφόρμας. Εξάλλου, λόγω αυτής της αντίδρασης έχασε η κυβέρνηση τη δεδηλωμένη. Σε αυτές τις εκλογές παρατηρήθηκε η αύξηση του ποσοστού της αποχής με αποτέλεσμα να αμφισβητείται το εκλογικό αποτέλεσμα και η νομιμοποίηση της κυβέρνησης. Η αποχή αυτή μπορεί να εκφράζει είτε το γενικό αίσθημα ασημαντότητας που κυριαρχεί στους Έλληνες, ειδικά τα τελευταία 5 χρόνια, είτε ένα ρεύμα καταγγελίας και αγανάκτησης απέναντι

στο πολιτικό σύστημα.

Αρχικά, το πρώτο πρόβλημα που ανακύπτει αφορά την αδυναμία έκφρασης των ανθρώπων που αποφάνθηκαν αρνητικά στο δημοψήφισμα απέναντι στο νεφελώδες ερώτημα «Ναι ή Όχι στα μέτρα που προτείνουν οι δανειστές». Το δεύτερο πρόβλημα εντοπίζεται στην πολιτική στάση που υιοθετεί το τμήμα του εκλογικού σώματος που επέλεξε να απέχει τελικά από τις κάλπες λόγω της αδυναμίας αυτής ή λόγω του γενικότερου κλίματος απαξίωσης του πολιτικού status quo.

Είναι αυτονόητο ότι, σε μια εποχή όπου το δημοψήφισμα και η επίκληση της λαϊκής βούλησης έγινε τελικά για λόγους παγίδευσης των πολιτών στα στενά όρια του δόγματος TINA (There is no alternative) παρά για την αποκατάσταση της δημοκρατίας, η αποχή από τις κάλπες θα παρουσιάζει διαρκώς αυξητικές τάσεις. Το θέμα είναι όμως ότι αυτή η αποχή επεκτείνεται συνολικά στην ενασχόληση με τα κοινά, η οποία έχει επίσης ευτελιστεί ως έννοια. Οι αντιπρόσωποί μας, κατέχουν το μονοπώλιο της πολιτικής, γεγονός που φαντάζει μονόδρομος. Παραλλήλως, αντιλαμβανόμαστε ότι ένα μέτωπο πανευρωπαϊκό κατά της λιτότητας είναι πιο αναγκαίο από ποτέ και σίγουρα εφικτό. Η συγκρότησή του βέβαια δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί από αντιπροσώπους που συνδιαλέγονται με τα διεθνή λόμπι και τους εκπροσώπους των χρηματαγορών, πρακτική που παρουσιάζεται επίσης ως μονόδρομος και «αναγκαίο κακό» από τους πολιτικούς ολιγάρχες. Επομένως, το κύμα απελπισίας και ματαιότητας που έχει κατακλύσει την Ελλάδα, είναι κάτι παραπάνω από λογικό και κατανοητό όμως τα όριά του φτάνουν έως το νοητικό εκείνο σημείο όπου οι Έλληνες μπορούν να φανταστούν τους εαυτούς τους ικανούς να διαχειριστούν τις ζωές τους.

Από την άλλη πλευρά, η δημιουργία του κόμματος της λαϊκής ενότητας, συσπείρωσε έναν κόσμο προερχόμενο από τα ευρύτερα τμήματα της αριστεράς και σε πρώτη φάση προκάλεσε τουλάχιστον το ενδιαφέρον του τμήματος των Ελλήνων, οι οποίοι είχαν ζαλιστεί από την «κατραπακιά» της υπογραφής του τρίτου μνημονίου και μάλιστα από μία αριστερή κυβέρνηση που

δημιούργησε σχεδόν σε όλους μας (ας είμαστε ειλικρινείς) προσδοκίες για μείωση της ανεργίας, διαφύλαξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αξιοπρεπή διαβίωση. Στις καταστατικές αρχές υπήρχαν έννοιες όπως κοινωνική δικαιοσύνη, ελευθερία, ισότητα, άμεση δημοκρατία και θεωρητικά θα μπορούσε να αποτελέσει τη σανίδα σωτηρίας για τους «απογοητευμένους». Η λαϊκή ενότητα, μέσα σε δύο εβδομάδες απέκτησε μορφή κόμματος και κατόρθωσε να λάβει μέρος στις εκλογές με διαδικασίες φαστ τρακ. Η απεύθυνσή της περιορίστηκε στα πρώην στελέχη των γνωστών ως συνιστωσών του ΣΥΡΙΖΑ και σε ένα μέρος της ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Ίσως βέβαια να μου διαφεύγουν και κάποιες άλλες αριστερές ομάδες αλλά αυτό δε σώζει την κατάσταση. Εκείνο που έχει πραγματικά σημασία είναι ότι το νέο αυτό κόμμα, που προσπάθησε να αγκαλιάσει το ορφανό «ΟΧΙ» του ελληνικού λαού, ουδέποτε απευθύνθηκε στα κινήματα βάσης. Έγινε ένα αόριστο κάλεσμα στους έλληνες που ψήφισαν «ΟΧΙ» και περιορίστηκαν σε μια ευκαιριακή ερμηνεία της λαϊκής αυτής ετυμηγορίας. Αγνόησαν το γεγονός ότι μεγάλο τμήμα αυτών των ψηφοφόρων ήθελε απλώς έναν γοητευτικό ηγέτη, ο οποίος μάχεται με τα θηρία και τελικά ξανασηκώνεται. Ήθελαν μια λύση που δε θα προκαλέσει κοινωνική έκρηξη ή τουλάχιστον μια λύση όσο γίνεται πιο αναίμακτη. Επειδή λοιπόν, η ΛΑΕ προσέφερε, στα μάτια της κοινωνίας, ακριβώς αυτό που προσέφερε και ο ΣΥΡΙΖΑ, φάνηκε, με την πολυτιμότατη βοήθεια των media, σαν μια φράξια αποστατών που είχε σχέδιο να οδηγήσει τη χώρα στην απόλυτη καταστροφή. Έτσι, αδυνατώντας να προτείνει κάτι νέο ή έστω να ανοίξει έναν ευρύτερο κοινωνικό διάλογο, εγκλωβίστηκε στον κυκεώνα της ανάθεσης και δεν κατάφερε να συγκροτήσει ή να εμπνεύσει τη δημιουργία ενός σύγχρονου επαναστατικού μετώπου.

Είναι φανερό ότι η λύση στην κατάρρευση του πολιτικού συστήματος δεν μπορεί να αναζητηθεί στα πλαίσια του υπάρχοντος κοινοβουλευτικού οικοδομήματος και εκεί ακριβώς είναι που έχασε την μπάλα η νέα προσπάθεια της ΛΑΕ. Η ανησυχία μας όμως θα πρέπει να εστιαστεί και στο κοινωνικό τμήμα της μηδενιστικής απολιτικ αποχής. Καθημερινά, παρακολουθούσε κανείς πολιτικές συζητήσεις, οι οποίες συνήθως περιορίζονταν στην έκφραση της αγανάκτησης, της οργής ή ακόμη και της

μεμψιμοιρίας των συμμετεχόντων. Σε κάθε περίπτωση όμως, ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρον το γεγονός ότι ένας στους δύο κατέληγε ότι θα απέχει από τις κάλπες. Εξαιρώ από την ανάλυση, εκ των προτέρων, τους συνειδητά απέχοντες, οι οποίοι δραστηριοποιούνται ενεργά σε πολιτικές οργανώσεις, σχήματα, κινήματα, κοινωνικά κέντρα κλπ. Αυτοί επιδεικνύουν σταθερή και έντιμη στάση. Οι άνθρωποι όμως, οι οποίοι ούτε ψηφίζουν, ούτε συμμετέχουν σε οτιδήποτε συλλογικό και γενικώς έχουν απαξιώσει κάθε έννοια συνδιαμόρφωσης και αδιαμεσολάβητης δράσης, πρέπει να σκεφτούν σοβαρά τις συνέπειες αυτής της επιλογής.

Το υπάρχον παγκοσμιοποιημένο «πολιτικό» σύστημα, είναι σχετικά σταθερό, ισχυρό και οχυρωμένο τόσο ώστε οποιαδήποτε ρωγμή δημιουργηθεί, είναι έτοιμο να την αντιμετωπίσει. Αυτή η οπτική δεν κρύβει καμία απαισιοδοξία. Φαίνεται να είναι η πραγματικότητα. Είναι γνωστό ότι για να απειληθεί το σύστημα, οι ρωγμές θα πρέπει να είναι ποικίλες, συντονισμένες, ίσως και παράλληλες. Το μόνο σίγουρο είναι ότι η μανιώδης αυτή εξατομίκευση που εκφράζεται από την πλειοψηφία των απεχόντων από τα κοινά, είναι εντελώς συντηρητική και δυστυχώς υποδηλώνει οπισθοχώρηση και λιποταξία. Το “απέχω από τις κάλπες” για έναν σύγχρονο άνθρωπο που αντιμάχεται τις αξίες και την ανελέητη βία του υπάρχοντος συστήματος, προϋποθέτει και την ταυτόχρονη συμμετοχή του στην πολιτική κίνηση της κοινωνίας. Ατομικές λύσεις δεν υπάρχουν. Μόνο ατομικές πρωτοβουλίες, οι οποίες αλληλοπλέκονται, συνθέτουν και δημιουργούν μέσα από αυτή τη διαζευκτική σύζευξη κάτι πραγματικά ελπιδοφόρο. Η «σκέτη» αποχή ισοδυναμεί με το τίποτα και είναι το ίδιο συμφέρουσα για τους υπάρχοντες θεσμούς-όργανα των παγκόσμιων ελίτ όσο και η τυφλή και άνευ όρων ψήφος.

Η αριστερά στην εξουσία και η απάντηση των κινημάτων

Γρηγόρης Τσιλιμαντός

Γιατί μας τίθεται σήμερα το ζήτημα η αριστερά στην κυβέρνηση και η απάντηση των κινημάτων; Τι είναι αυτό που διαφοροποιεί την κατάσταση ώστε μια αλλαγή κυβέρνησης να απαιτεί έναν επαναπροσδιορισμό ή καλύτερα την ανάγκη διαύγασης των στόχων, της στρατηγικής και των μέσων που πρέπει είτε να επικαιροποιήσουμε είτε να επαναδιατυπώσουμε; Εάν το κίνητρο βασιζόταν σε έναν ιδεοληπτικό αντικρατισμό αδιατάρακτο στον χώρο και στον χρόνο, τότε η κουβέντα θα απλοποιούνταν, αλλά ταυτόχρονα τα ερωτήματα θα συρρικνώνονταν σε γενικές αρχές και σε ταυτολογικές διατυπώσεις. Όμως όποιος αγωνιά για τον κοινωνικό μετασχηματισμό, όποιος συμμετέχει στα κινήματα που τον προϋποθέτουν και τα προϋποθέτει, οφείλει να διευρύνει τα ερωτήματα αντί να τα συρρικνώνει, να τα γειώνει στην ζωή της κοινωνίας σε πραγματικό χρόνο αντί να τα απογειώνει σε ένα ά-χρονο και ά-χωρο σύμπαν συρρικνώνοντας την κοινωνική του απεύθυνση. Ένας άλλος λόγος, ιστορικός αν προτιμάτε, είναι πως το έργο το έχουμε ξαναδεί.

Από το 81΄μέχρι το 84΄δεν κουνιόταν φύλλο, με το ΠΑΣΟΚ να πλειοδοτεί διπλασιαστικά στη μισθολογική απαίτηση της τελευταίας ακροαριστερής οργάνωσης, εξαργυρώνοντας την αθέτηση του «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ το ίδιο συνδικάτο», με δεύτερο σπίτι, αυτοκίνητο στο παιδί, επιδότηση επί επιδοτήσεων, 4 τηλεοράσεις και πάει λέγοντας.

Σήμερα ο ίδιος κίνδυνος έρχεται απ’ την αντιστροφή αυτής της περιόδου. Όχι απ’ την παροχή με δάνεια αλλά απ’ την επιστροφή των δανεικών και τη συνεχή πτώση του βιοτικού επιπέδου. Όπως οι παροχές συνέθλιψαν τον κοινωνικό ιστό χωνεύοντας κάθε συλλογική διεργασία μέσα απ την εξατομίκευση και την κατανάλωση, έτσι και η απότομη αποστέρηση αυτής της

δυνατότητας μέσα απ’ την χρηματοπιστωτική κρίση ή κρίση χρέους, επιχειρεί να συνθλίψει κάθε απόπειρα συλλογικής προσπάθειας.

Σήμερα όσο ποτέ άλλοτε αντιλαμβανόμαστε το μέγεθος της καταστροφής που επέφερε στο συλλογικό ο οικονομισμός της κατανάλωσης και της εξατομίκευσης. Κατά τη γνώμη μου, αυτή η καταστροφή είναι πιο βαθιά από την επιφάνεια της οικονομικής καταστροφής, γιατί για να την αντιμετωπίσεις δεν υπάρχει άλλο καταφύγιο πέρα από την επάνοδο του συλλογικού σ’ όλα τα πεδία δράσης, αντίστασης και πρότασης εξόδου. Αυτή η κρίση είναι απείρως σπουδαιότερη από την οικονομική. Σε όποιον εμμένει στο σχήμα ότι η οικονομική κρίση γεννάει επαναστάσεις, θα του αντιτείνω πως γεννάει και πολέμους, εκτρέποντας τη συλλογική δημιουργία προς τη συλλογική καταστροφή.

Η παγίδα του οικονομισμού απειλεί τα κινήματα των τελευταίων ετών, όχι τόσο με μετάλλαξη αλλά με συρρίκνωση. Και για να γίνω πιο σαφής, η αναγωγή του χρέους στο κέντρο της κρίσης δεν υποδηλώνει τίποτα περισσότερο απ’ την αναγωγή της οικονομίας στο κέντρο της ζωής. Εδώ και 5 χρόνια, τόσο η αριστερά όσο και η δεξιά σε όλες τις εκφάνσεις της, και τώρα τελευταία και ορισμένοι αναρχικοί, βάλθηκαν σε έναν διαγωνισμό αναλύσεων, ενστάσεων, αντιθέσεων μέσα στον κλειστό πυρήνα της οικονομίας, προσπαθώντας να δώσουν απάντηση ή να επιβάλλουν πολιτικές, σε ένα μέγεθος που τους ξεπερνά, στο βαθμό που αυτό το μέγεθος αντανακλά τις υπερεθνικές σχέσεις ισχύος και δύναμης. Η οικονομία με τον τρόπο που την αντιλαμβάνονται κατέχει μια ντε φάκτο θεμέλια θέση στο σύμπαν της ανθρώπινης ζωής.

Παρ’ όλη την κρίση της προόδου, την κρίση της ανάπτυξης, την κρίση της κατανάλωσης, την κρίση της εργασίας ,την κρίση του παραγόμενου πλούτου, την οικολογική κρίση, ποτέ δεν τα αντιλήφθηκαν ως κρίση νοήματος, ως κρίση του *είναι*, αλλά ως κρίση του *έχειν* ή κρίση κατοχής. Και εδώ, η επιδρομή του *έχειν* ξαναεπιστρέφει προκειμένου να κλείσει ή να επικαλύψει τις τρύπες, τα ρήγματα ,που άνοιξαν και ανοίγουν τα κινήματα, που αν μη τι άλλο, δημιούργησαν δρόμους αποκαθήλωσης της

οικονομίας από το κέντρο της ανθρώπινης ζωής. Είναι εξάλλου και ο μόνος τρόπος επιβίωσης της οικονομίας σ’ αυτήν τη θέση.

Ασφαλώς και το χρέος στραγγαλίζει τους οικονομικούς πόρους και αποτελεί το κύριο όπλο των ισχυρών του χρήματος. Αλλά σε αυτό κανείς δεν θα βρεθεί αντίθετος ούτε απ’ τα δεξιά, ούτε απ’ τα αριστερά, ούτε απ’ τα αναρχικά. Αυτό που παραβλέπεται, ως συνήθως, και αποσιωπάται είναι ποιος είναι ο κόσμος (που είναι κι εδώ πέρα από τάξη) που δόμησε το χρέος και ποιος είναι ο κόσμος που δομείται μέσα από την απάντηση για αποπληρωμή, αναδιάρθρωση, ή ολοσχερή διαγραφή.

Ο τρόπος που εξελίσσεται η ιστορία του χρέους (και εδώ οι ευθύνες μπορεί να οδηγήσουν σε νέα αδιέξοδα) και όλη η φιλολογία γύρω απ’ αυτό, αναμασά το χρεωκοπημένο σχήμα βάση-εποικοδόμημα, βάσει του οποίου μια διαγραφή (η βάση) είναι αρκετή για να δημιουργήσει ένα νέο εποικοδόμημα. Και εκεί στηρίζονται όλες οι απελευθερωτικές εγγυήσεις για τη συνέχεια και το βάθεμα των αγώνων .Όμως τίθεται τώρα το ερώτημα: Από πού συνάγεται αυτή η βεβαιότητα; Η απάντηση είναι απλή όσο και το καταφύγιό της. Οι παραγωγικές δυνάμεις καθορίζουν τις παραγωγικές σχέσεις. Τότε η κατάληψη της Τρικολάν στη Νάουσα, με πιο ευνοϊκούς όρους (τοπικότητα, πρώτες ύλες, μηχανήματα) γιατί δεν είχε την ίδια εξέλιξη με την κατάληψη της BIOME;

Όλη αυτή η μεγαθυμία για το χρέος ,προς το παρόν σφυρηλατεί τον φόβο και την ανάθεση απέναντι στις συνέπειές του, με ή χωρίς διαγραφή, μετατρέποντάς το σε χοάνη η οποία απειλεί να καταπιεί όλα τα ζητήματα που έθεσαν και θέτουν τα κινήματα και σε πείσμα τους.

Τα θέατρο της διαπραγμάτευσης προσπαθεί να αναπαραστήσει την ίδια μας την ύπαρξη και είναι μία παράσταση με πολλά επεισόδια. Είναι ο πιο εύκολος δρόμος για να γονατίσεις μια κοινωνία, εκπαιδεύοντάς την σε έναν “έντιμο συμβιβασμό” με το δίκαιο των ισχυρών. Και αυτή η τυραννία, παρατεταμένη και διαρκής, τείνει να συνθλίψει ό,τι δημιουργικό γέννησε η κρίση αλλά και ό,τι γεννήθηκε πριν απ’ αυτήν.

Η απάντηση των κινημάτων δεν θα οριστεί από τη σχέση τους με το χρέος αλλά από την πραγμάτωση των άμεσων στόχων τους που ασφαλώς το εμπεριέχουν αλλά το ξεπερνούν. Να το πούμε λοιπόν ξεκάθαρα: Το φάντασμα της οικονομίας ως θεμέλιο της ανθρώπινης δραστηριότητας όρισε και ορίστηκε απ' το καπιταλιστικό φαντασιακό απ' το οποίο δεν ξέφυγαν ούτε οι μαρξιστές αλλά ούτε και οι αναρχικοί (η αλήθεια είναι σε λιγότερο βαθμό) τόσο σε επίπεδο θεωρίας αλλά και πρακτικής δράσης και οργάνωσης.

Δεν θα σταθώ άλλο στην ιστοριογραφία αυτής της ψευδοεπιστημονικής περιπέτειας που όμως ακόμα μας κυνηγά. Και ιδού πώς αυτό το φάντασμα επιστρέφει στις μέρες μας με έναν καταιγιστικό τρόπο. Όλα τα κινήματα, από τη Χαλκιδική, την ΕΡΤ, τη ΒΙΟΜΕ, την άμεση διάθεση, τα σκουπίδια, τους ελεύθερους κοινωνικούς χώρους, το νερό κλπ, γιατί κανένα μα κανένα δεν μπήκε στον κόπο αυτής της δραματοποίησης του χρέους; Γιατί δεν το θεωρούν ως ένα θεμέλιο εμπόδιο στην ανάπτυξή τους; Από άγνοια ή από ανικανότητα; Όλοι όσοι μπήκαν σε αυτούς τους αγώνες ρηγμάτωσαν την ταφόπλακα της οικονομικής μονομέρειας και απελευθέρωσαν καινούργια νοήματα. Και ποια είναι αυτά τα νοήματα; Το ζήτημα της ταξικότητας του *έχειν*, που μια ορατή εκδοχή του είναι η αξιολόγηση της σχέσης αφεντικού-εργάτη γύρω απ' το επίπεδο κατανάλωσης. Τίποτα όμως δεν μας λέει πως αυτή η σχέση οδηγεί σ΄ένα διαφορετικό τρόπο ύπαρξης. Κι εδώ ακριβώς, αυτός ο διαφορετικός τρόπος ύπαρξης, μια διαφορετική αντίληψη του βίου, απελευθερώθηκε μέσα από τα σύγχρονα κινήματα. Αυτό το ρήγμα είναι για μας το ρήγμα στήριξης και συμμετοχής στους αγώνες. Και αυτό το ρήγμα καλούμαστε να διευρύνουμε.

Εδώ θα σταθώ σε τρία μεγάλα παραδείγματα και ας διερωτηθούμε πού τίθεται το χρέος ως πρώτο και θεμελιακό καθήκον, ή το «εντός ή εκτός Ε.Ε.» ή ο «έντιμος» συμβιβασμός; Είναι η ΕΡΤ, η ΒΙΟΜΕ και η Χαλκιδική. Είναι γνωστά τα περισσότερα αλλά θα τονίσω μόνο τούτο:

Οι εργαζόμενοι της ΕΡΤ3 και η ΒΙΟΜΕ έθεσαν άμεσα το ζήτημα της βιομηχανικής παραγωγής και της πληροφόρησης κάτω από τον

έλεγχό τους. Τί ήταν και είναι όλο αυτό το εγχείρημα, αν όχι άλλος τρόπος ύπαρξης όπως οι ίδιοι τονίζουν; Η άμεση δημοκρατία, ο κοινωνικός έλεγχος, η σύνδεσή τους με τα άλλα κινήματα, η κατάργηση της πυραμιδικής, διευθυντικής οργάνωσης, η αλληλεγγύη που εισέπραξαν, και μάλιστα λειτουργική, δεν είναι μια απάντηση και στο χρέος, και στα μνημόνια, και στην Ε.Ε. και στην αγορά, και στο κράτος; Να σημειώσουμε ότι και οι δύο δεν στάθηκαν στις αποδοχές, αλλά το επέκτειναν στην ουσία του εγχειρήματος. Ποιος θέλει να τους κάνει παρένθεση; Για όσα αφορούν στη ΒΙΟΜΕ: η Φιλίππου, η συνδικαλιστική γραφειοκρατία κυρίως απ' τα αριστερά, και από άρνηση, ανημπόρια, ολιγωρία (;) η κυβέρνηση. Για όσα αφορούν στην ΕΡΤ, η κύρια ευθύνη είναι στην κυβερνώσα αριστερά.

Τέλος, για τη Χαλκιδική, τέθηκε ή δεν τέθηκε το ζήτημα της αποανάπτυξης, μπήκαν ή δεν μπήκαν στο στόχαστρο οι επενδύσεις fast track και οι πράξεις νομοθετικού περιεχομένου, αμφισβητήθηκε ή όχι ο πλούτος ως αξία καθ' εαυτή και συνάμα αμφισβητήθηκε ή όχι η εργασία που τον παράγει και στα μεγέθη που τον παράγει; Προβάλλει ή όχι ένας άλλος τρόπος ύπαρξης στην περιοχή; Είναι ή όχι μάχη αυτού του νέου τρόπου ύπαρξης ενάντια σε μια παράδοση που εξάντλησε τα όριά της και η συνέχισή της μόνο ζημιά ανεπίστρεπτη μπορεί να προκαλέσει; Και όλα αυτά είναι πέρα από την El Dorado και τον Μπόμπολα που είναι γνωστοί και δεν χρειάζεται να ανατρέξει κανείς σε καμία συνομωσία του κεφαλαίου ενάντια στην εργασία, όπως έκανε πχ. το ΚΚΕ το οποίο πίσω απ' την διένεξη των κατοίκων κατά της εξόρυξης και των μεταλλωρύχων, δεν είδε παρά τον εσωτερικό πόλεμο ανάμεσα στο βιομηχανικό και τουριστικό κεφάλαιο. Πείτε μου, ποια ταξική ανάλυση χωράει σε αυτή τη διαμάχη, ποια εργατική πρωτοπορία εκπροσωπεί αυτόν τον πόλεμο; Στην περίπτωση της Χαλκιδικής, η κυβέρνηση κάνει το μόνο που μπορεί να κάνει: να κερδίσει πολιτικό χρόνο, αφήνοντας την εταιρεία να κερδίζει χρόνο στην λεηλασία της περιοχής.

Αυτός ο πλούτος των νέων νοημάτων πώς μπορεί να συμπυκνωθεί σε μια δήθεν βάση χωρίς να υποβιβαστεί σ' ένα δήθεν εποικοδόμημα;

Από μια άλλη οπτική, πιο καθαρή και πιο αποκαλυπτική, ας δούμε ποιες είναι οι κόκκινες γραμμές της κυβέρνησης και ποιες είναι οι κόκκινες γραμμές των κινημάτων. Από τη μια έχουμε το ασφαλιστικό, τις συντάξεις και τις συλλογικές συμβάσεις. Αναμφίβολα σημαντικά ζητήματα, αλλά προμηνύουν κάποια αλλαγή, κάποια ριζική μεταβολή, μια νέα θέαση και θέσμιση του κόσμου; Τέτοιες ριζοσπαστικές αλλαγές συντελούνται έξω από τους κυβερνητικούς σχεδιασμούς, έξω από το στρατόπεδο της αγοράς και του κράτους.

Είναι οι κόκκινες γραμμές των κινημάτων που περνάνε μέσα από την αυτοδιαχείριση των μέσων παραγωγής, μέσα από τους αγώνες για γη και ελευθερία, μέσα από την κοινωνική οικολογία που αφορά στην κοινωνική διαχείριση της ενέργειας και των σκουπιδιών, από την άμεση διάθεση προϊόντων και την εγκάρσια σχέση παραγωγών-καταναλωτών, μέσα από την αυτοδιαχείριση των υδάτινων πόρων και στον ελεύθερο ρου των ποταμών, μέσα στα επανοικειοποιημένα εδάφη σε πλατείες, σε πάρκα, σε ελεύθερους κοινωνικούς χώρους που επανανοηματοδοτούν το ελεύθερο, δημόσιο και κοινωνικό.

Όλες αυτές οι κινήσεις και η κινηματική τους αντιστοίχιση -αλλού μικρή αλλού μεγάλη- δεν αρκούν όμως για να έχουν το δίκαιο με το μέρος τους, πρέπει και να το αυτοθεσμίσουν. Είναι η μόνη ελπιδοφόρα κοινωνική συγκρότηση για μια ρητή αυτοθέσμιση των αγώνων ως απάντηση στην αποστοιχισμένη ανάθεση στην κρατική διαχείριση και στο εταιρικό δίκαιο της αγοράς που αποκτά αυτοκρατορική θέση μέσω της διατλαντικής TTIP συμφωνίας. Και σ’ αυτόν τον άξονα δράσης δεν υπάρχει καμιά βάση και κανένα εποικοδόμημα παρεκτός από τις “βάσεις και από τα εποικοδομήματα” που θέτουν και γεννούν τα ίδια τα κινήματα, διαμορφώνοντας μια ατζέντα πλουραλιστική και πολυκεντρική. Μπορεί να μπαίνουν τακτικές προτεραιότητες, αλλά στρατηγικά τίποτα δεν υποχωρεί, τίποτα δεν πλεονάζει. Όμως δεν περισσεύουν οι φτωχοί, οι άνεργοι, οι μετανάστες, οι φυλακισμένοι, οι πολιτικοί κρατούμενοι, οι lgbtq κοινότητες. Ποιος απ’ αυτούς μπορεί να υποχωρήσει απ’ τους αγώνες και τις

αγωνίες του αν όχι αυτός που τον εκπροσωπεί και στο όνομά του διαχειρίζεται τις τύχες του;

Με αυτή τη διαχειριστική νοοτροπία, ο ΣΥΡΙΖΑ δεν επιθυμεί τη ρήξη, έχει εμπλακεί στον κυβερνητισμό και δίνει μάχη να κρατηθεί καμένος και δαρμένος στην κόλαση της εξουσίας. Όσον αφορά την οικονομική ρήξη, για να λέμε τα σύκα σύκα και τη σκάφη σκάφη, όποιος την επιθυμεί, πρώτα την προετοιμάζει και μετά την αναγγέλλει. Και η προετοιμασία γίνεται στις γειτονιές, στους χώρους δουλειάς, στην ύπαιθρο. Το ότι η κυβένρηση δεν επιθυμεί τη ρήξη έχει να κάνει με τα παραπάνω και όχι με τη διαπραγμάτευση. Και το μόνο που της απομένει είναι το μίζερο καταφύγιο των εκλογών.

Τέλος, θα κλείσω με μια επιστροφή στα κινήματα και στην άμεση δημοκρατία. Υπάρχει μια τεράστια παρεξήγηση που αγγίζει τα όρια της προσβολής, αφελούς ή σκοπούμενης , με την ταύτιση της άμεσης δημοκρατίας αποκλειστικά με τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Είναι σαν να λέμε ότι ο κοινοβουλευτισμός είναι η βουλή και τελειώσαμε. Σαν να μην βλέπουν δηλαδή στον κοινοβουλευτισμό όλο το πλέγμα των θεσμών και οργάνων στους δήμους, στις περιφέρειες, στα συνδικαλιστικά όργανα, που διαπνέονται από συμφέροντα και συσχετισμούς συμφερόντων και αντιπροσώπων, αυτή την πυραμίδα σχέσεων εξουσίας. Το να λέει τώρα ο Τσίπρας σοβαρά, και ο Κασιδιάρης χυδαία, ότι είναι υπέρ της άμεσης δημοκρατίας μόνο γέλιο μπορεί να προκαλέσει ο ένας και αποστροφή ο άλλος.

Όσον αφορά τον πρώτο, αξίζει μια απάντηση, γιατί ούτε η πολιτική γραμματεία δεν ξέρει τι συζητά το κογκλάβιο της κυβέρνησης στην Ευρώπη, όχι ο λαός. Η άμεση δημοκρατία είναι ένα σύνολο θεσμών ανοικτών και προσβάσιμων σε κάθε πολίτη, εν πλήρη ισότητα και ελευθερία να συμμετάσχει, να αποφασίσει και να εφαρμόσει την απόφαση, για όλα όσα αφορούν την κοινωνική παραγωγή και αναπαραγωγή ελεύθερων ανθρώπων και κοινοτήτων, εξισωτικών και αλληλέγγυων. Και αυτήν τη δυνατότητα δεν την ανιχνεύουμε στην κυβερνώσα αριστερά αλλά στα σύγχρονα κινήματα, για αυτό ήμασταν, είμαστε και θα είμαστε εκεί που το

δημόσιο, ελεύθερο και κοινωνικό αντιμάχεται την αγορά και το κράτος.

**Ομιλία από την εκδήλωση της Αντιεξουσιαστικής Κίνησης : "Η Αριστερά στην εξουσία και η απάντηση των κοινωνικών κινημάτων", που έλαβε χώρα στις 16 Ιουνίου 2015, στο Nosotros (θεμιστοκλέους 66, Εξάρχεια).*

Ποδόσφαιρο και Αυτοδιαχείριση

Yavor Tarinski
Μετάφραση: Ιωάννα Μαραβελίδη

Το ποδόσφαιρο άνθισε στις φτωχογειτονιές. Δεν απαιτούσε χρήματα και για να παιχτεί δεν χρειαζόταν τίποτα άλλο παρά καθαρή επιθυμία.
Εδουάρδο Γκαλεάνο

Στο βιβλίο του «Τα χίλια πρόσωπα του ποδοσφαίρου» (1995) ο Εδουάρδο Γκαλεάνο αναφέρεται στην εμπορευματοποίηση του πιο δημοφιλούς αθλήματος του πλανήτη και στην αποκόλλησή του απ'τις ρίζες του. Μέσα σε αυτό, επισημαίνει πως «απ'τη στιγμή που το άθλημα έγινε βιομηχανία, η ομορφιά που άνθιζε από τη χαρά του παιχνιδιού καταστράφηκε ολοκληρωτικά. Το επαγγελματικό ποδόσφαιρο καταδικάζει όλα όσα θεωρεί άχρηστα, και το "άχρηστα" σημαίνει μη κερδοφόρα». Για μία ακόμα φορά είδαμε ακριβώς αυτό, στο τελευταίο Παγκόσμιο Κύπελλο στη Βραζιλία όπου το μοντέρνο ποδόσφαιρο εμφανίστηκε ως αυτό που πράγματι είναι: ένας μηχανισμός που εξυπηρετεί τη λογική της συνεχούς συσσώρευσης κεφαλαίου, επιθετικός ως προς τους «από τα κάτω», οι οποίοι δεν έχουν την πολυτέλεια να συμμετέχουν και να επηρεάσουν αυτό το πανηγύρι της καταναλωτικής κουλτούρας, παρά μόνο ως παθητικοί καταναλωτές.

Σε αντίθεση με πολλούς αριστερούς διανοούμενους, που ισχυρίζονται πως «το ποδόσφαιρο ευνουχίζει τις μάζες και εκτροχιάζει τον επαναστατικό τους ζήλο»(Galeano, 1995), ο Γκαλεάνο αναφέρει πως το ποδόσφαιρο είναι βαθιά ριζωμένο στα σπλάχνα των κοινών ανθρώπων και μέσω αυτού μας δίνεται η δυνατότητα να λάμψει η ανθρώπινη φαντασία, η οποία σήμερα αμβλύνεται απ'την γραφειοκρατική λογική. Όπως λέει: «για πολλά χρόνια το ποδόσφαιρο παιζόταν με διαφορετικούς τρόπους, μοναδικές εκφράσεις της προσωπικότητας του κάθε ανθρώπου και η διατήρηση αυτής της ποικιλομορφίας μου φαίνεται σήμερα πιο απαραίτητη από ποτέ». Σύμφωνα με τον Αντόνιο Νέγκρι, «το μεγάλο πλεονέκτημα του ποδοσφαίρου έγκειται στην ικανότητά του, να κάνει τους ανθρώπους να συνομιλούν μεταξύ τους» [1], σε μία εποχή όπου η αποξένωση αλλοιώνει τον κοινωνικό ιστό.

Σκεπτόμενοι τα παραπάνω, το ποδόσφαιρο μπορεί να ειδωθεί ως κοινό αγαθό, το οποίο μοιράζεται σε όλους όσους το αγαπούν και το εξασκούνε, αν και πάνω σε αυτό έχει γίνει λυσσαλέα προσπάθεια ιδιωτικοποίησης. Παρόλο που εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο μοιράζονται το ίδιο πάθος για το άθλημα, δεν επηρεάζουν καθόλου τις αποφάσεις των αγαπημένων τους ομάδων. Αυτές βρίσκονται στα χέρια των διεφθαρμένων ποδοσφαιρικών ομοσπονδιών και οργανισμών, που έχουν ως προτεραιότητα τη μεγιστοποίηση των κερδών, κάτι το οποίο φυσικά παράγει διαρκώς σκάνδαλα διεθνούς κλίμακας (όπως το πρόσφατο σκάνδαλο με εμπλεκόμενο τον πρόεδρο της FIFA, Σεπ Μπλάτερ).

Όμως, 27 χρόνια πριν από αυτές τις λέξεις του Γκαλεάνο, κατά τη διάρκεια του Μάη του ΄68 στο Παρίσι, πραγματοποιήθηκε ένας απ΄τους πρώτους αγώνες ενάντια στη γραφειοκρατικοποίηση και την ιδιωτικοποίηση του ποδοσφαίρου. Συγκεκριμένα, ενώ εκατομμύρια εργαζομένων βρίσκονταν σε απεργία, μαθητές έκαναν καταλήψεις στα πανεπιστήμια, ο πρόεδρος έφευγε από τη χώρα και η Γαλλία φαινόταν στα πρόθυρα μιας επανάστασης, τότε μια πρωτοβουλία ποδοσφαιριστών κατέλαβε τα κεντρικά γραφεία της Γαλλικής Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου για έξι μέρες [2]. Στην ανακοίνωσή τους τονίζουν ότι το ποδόσφαιρο έχει αρπαχτεί από τα χέρια των παικτών και των φιλάθλων και έχει υποταχθεί στην υπηρεσία του κέρδους. Ένα απ΄τα κύρια αιτήματά τους ήταν η άμεση απομάκρυνση των κερδοσκόπων του ποδοσφαίρου, μέσω δημοψηφίσματος όλων των 600.000 ποδοσφαιριστών και ο εκδημοκρατισμός του αθλήματος.

Αργότερα, στα τέλη της δεκαετίας του ’70 οι ποδοσφαιριστές της βραζιλιάνικης ομάδας ***Κορίνθιανς***, αποφάσισαν να πάρουν στα χέρια τους την ομάδα στην οποία έπαιζαν. Εμπνευσμένοι από τον τότε αρχηγό της ομάδας, Σώκρατες [3], οι παίκτες άρχισαν να συζητούν και να ψηφίζουν με μία απλή ανάταση των χεριών για όλα τα ζητήματα που τους επηρέαζαν, από απλά πράγματα όπως τι ώρα θα φάνε το μεσημεριανό τους μέχρι το να μην συμμορφώνονται στο μισητό *concentração,* μία συνήθης πρακτική στη Βραζιλία όπου οι παίκτες παρέμεναν στην ουσία κλειδωμένοι στο ξενοδοχείο για μία ή και δύο ημέρες πριν τον αγώνα. Μία απ΄τις πιο αξιοσημείωτες αποφάσεις που πήραν ήταν το 1982, όταν στην, υπό στρατιωτική δικτατορία από το 1964, Βραζιλία οι παίκτες της Κορίνθιανς έβγαιναν στον αγωνιστικό χώρο για ένα ακόμα παιχνίδι έχοντας γραμμένο στις φανέλες τους το σύνθημα «Ψηφίστε στις 15», προτρέποντας τον κόσμο να συμμετάσχει στις πρώτες πολυκομματικές εκλογές. Αυτό το μοντέλο αυτοδιεύθυνσης

που δημιούργησαν, έμεινε στην ιστορία ως *Κορινθιακή Δημοκρατία* (*Democracia Corinthiana*) [4]. Παρ'όλα αυτά, σε αυτό το πείραμα αν και οι παίκτες είχαν λόγο σε όσα τους επηρέαζαν, οι φίλαθλοι, δεν εμπλέκονταν καθόλου στην δημοκρατική διαδικασία.

Ένα παράδειγμα, όπου η διαχείριση ενός αθλητικού συλλόγου υπήρξε πραγματικά στα χέρια των φιλάθλων, είναι η περίπτωση της ***Έμπσφλιτ Γιουνάιτεντ*** (Ebbsfleet United), η οποία αγωνίζεται μεταξύ 5ης και 6ης κατηγορίας του αγγλικού ποδοσφαίρου. Στις 13 Νοεμβρίου 2007, ανακοινώθηκε ότι η ιστοσελίδα "MyFootballClub" (MyFC), έκανε πρόταση να αγοράσει το σύλλογο. Περίπου 27.000 μέλη του MyFC μάζεψαν τις απαραίτητες £700.000 (35 λίρες ο καθένας) με σκοπό την εξίσου συμμετοχή στην αγορά και διοίκηση της ομάδας. Όλα τα μέλη κατείχαν μόνο από μία μετοχή ώστε να υπάρχει ίση συμμετοχή στις αποφάσεις, χωρίς να λαμβάνουν μέρισμα ή κάποιο άλλο οικονομικό όφελος. Όλοι είχαν δικαίωμα ψήφου για τα θέματα της ομάδας, όπως για τις μεταγραφές, τον προϋπολογισμό, την τιμή των εισιτηρίων ακόμα και για την επιλογή της ενδεκάδας που αγωνίζεται κάθε φορά και όλα αυτά μέσω ψηφοφορίας στο διαδίκτυο. Ο προπονητής Λάιαμ Ντέις, όπως και οι βοηθοί του, αρκέστηκαν πλέον στο ρόλο των γυμναστών-εκπαιδευτών χωρίς περαιτέρω αρμοδιότητες. Με αυτό το πλαίσιο αμεσοδημοκρατικής διαχείρισης από τους ίδιους τους φιλάθλους, η Έμπσφλιτ Γιουνάιτεντ κατάφερε να κερδίσει το FA Trophy, το 2008, γίνοντας έτσι η πρώτη ομάδα από το Κεντ που κατακτά αυτόν τον τίτλο, καθώς και το τοπικό Κύπελλο του Κέντ.

Το 2013, μετά από μία σοβαρότατη πτώση των μελών (από 32.000 που ήταν στο αποκορύφωμά τους, έπεσαν στους 1.000), τα εναπομείναντα μέλη ψήφισαν υπέρ του να πουλήσουν πλέον τις μετοχές που είχαν στην ομάδα. Αυτή η πτώση του ενδιαφέροντος μπορεί να αποδοθεί σε πολλούς παράγοντες: στο διαρκή

σκεπτικισμό που εκφραζόταν απ’τους επισήμους του συλλόγου, οι οποίοι κατηγορούσαν την ιστοσελίδα MyFC ότι καταστρέφει τον σύλλογο(!) [5], στο γεγονός ότι κατά τη διάρκεια της τωρινής παγκόσμιας κρίσης ο σύλλογος άρχισε να γίνεται οινονομικό βάρος για κάποια από τα μέλη του, ή στο γεγονός ότι τα ίδια τα μέλη είδαν την ενασχόλησή τους αυτή ως χόμπυ και δεν συνέδεσαν αυτήν την δημοκρατική τους εμπειρία με ένα ευρύτερο πρόταγμα άμεσης δημοκρατίας, που θα κάλυπτε όλες τις σφαίρες της κοινωνικής ζωής.

Στις παραπάνω περιπτώσεις, φυσικά και μπορούμε να βρούμε ατέλειες: στην περίπτωση της Κορίνθιανς, παρόλο που ο ρόλος των παικτών επεκτάθηκε πέρα από το τερέν, πολιτικοποιήθηκε και διανθίστηκε με αμεσοδημοκρατικά χαρακτηριστικά, οι φίλαθλοι όμως παρέμειναν έξω από αυτήν τη διαδικασία. Στη δεύτερη περίπτωση της Έμπσφλιτ Γιουνάιτεντ, βλέπουμε ακριβώς το ίδιο πρόβλημα αλλά απ΄την αντίθετη πλευρά. Ωστόσο, αποτελούν μία σημαντική εμπερία και παρακαταθήκη μοντέλων αυτοδιαχείρισης, που αν συνδυαστούν μπορούν να μας δώσουν τη βάση για την απεμπλοκή του ποδοσφαίρου από το δίπολο κρατικό-ιδιωτικό και τη θέασή του ως κοινού αγαθού. Για να διαρκέσει ένα τέτοιο εγχείρημα, χρειάζεται, όπως προείπαμε, η σύνδεσή του με ένα ευρύτερο πρόταγμα κοινωνικού εκδημοκρατισμού. Όπως τονίζει και ο Καστοριάδης, η άμεση δημοκρατία δεν μπορεί να υπάρξει μόνο σε μία κοινωνική σφαίρα, γιατί τότε οι ανισότητες που υπάρχουν στις υπόλοιπες σφαίρες, και προέρχονται ακριβώς από τον μη δημοκρατικό τους χαρακτήρα, αργά ή γρήγορα, θα επηρεάσουν και την ίδια [6].

Η εξέλιξη του ποδοσφαίρου σε κοινό αγαθό, διαχειριζόμενο απ΄τους παίκτες και τους φιλάθλους είναι μία εφικτή προοπτική και υπάρχουν πλέον οι προσπάθειες γι’αυτό. Όπως αναφέρει και ο Γκαλεάνο «το ποδόσφαιρο είναι πολλά παραπάνω από μία μεγάλη εταιρεία διοικούμενη από κάποιους φεουδάρχες απ’την Ελβετία. Το δημοφιλέστερο άθλημα στον πλανήτη επιθυμεί να προσφέρει τις υπηρεσίες του στον κόσμο που το αγκαλιάζει».

Σημειώσεις:

[1] libcom.org/library/negri-football-class-struggle
[2] libcom.org/library/football-footballers
[3] libcom.org/library/s-crates-midfielder-anti-dictatorship-resister
[4] en.wikipedia.org/wiki/Corinthians_Democracy
[5] news.bbc.co.uk/local/london/hi/front_page/newsid_8967000/8967067.stm
[6] athene.antenna.nl/ARCHIEF/NR01-Athene/02-Probl.-e.html

Η διάψευση της «αριστερής διακυβέρνησης» και τα κινήματα των από τα κάτω

Νίκος Κατσιαούνης

Η οριακή κατάσταση που έχει οδηγήσει η κρίση το πολιτικό σύστημα και τις δυνάμεις που δρουν εντός αυτού (συμβαδίζουσες και αντίρροπες), εκτός από την αδυναμία απάντησης και διεξόδου, έχει φέρει στην επιφάνεια και ένα πλήθος παρερμηνειών και συγχύσεων τόσο αναφορικά με την πραγματικότητα όσο και με τις προοπτικές δημιουργίας μιας καινούργιας κατάστασης. Και σε τέτοιες περιπτώσεις αυτό που συνήθως γίνεται είναι ο καθένας να προσπαθεί να θέσει την πραγματικότητα στην υπηρεσία της ιδεολογίας του.

Η λογική της ανάθεσης και ένας απονενοημένος, αλλά κατανοητός στην παρούσα κατάσταση, μεσσιανισμός, που κυριαρχεί στο κοινωνικό πεδίο, όσο γρήγορα έφερε τον Σύριζα στην κυβέρνηση άλλο τόσο γρήγορα ανέδειξε ότι ουδείς μπορεί να ξεφύγει από την κόλαση της εξουσίας. Τώρα που τα επικοινωνιακά τρικ και τα παιχνίδια τελείωσαν, αποκαλύφθηκε η συνολική γύμνια του

κόμματος που πρώτη φορά έφερε την «αριστερά» στην εξουσία. Η ελπίδα έγινε γρήγορα συντρίμμια πάνω στον βράχο της υποταγής στη λογική, την οποία βέβαια ο ίδιος ο Συριζα επέλεξε να υπηρετήσει. Κι αυτό ήταν ξεκάθαρο εάν κάποιος δει την πορεία του από την κρίσιμη στιγμή του 2012, από τότε που διά στόματος Τσίπρα κατασκευάστηκε η εικόνα της «αριστερής» διακυβέρνησης και η ρητή επιθυμία για την εξουσία.

Δεν θα ήταν, όμως, σωστό να κρυβόμαστε πίσω από το δάκτυλό μας. Όσοι δεν θαμπώθηκαν από τα κάλλη της εξουσίας και τη «λυτρωτική» ευφορία της ελπίδας, είχαν παρατηρήσει από τότε ότι η κατάκτηση της εξουσίας συνοδεύτηκε από μια ρητορική που δεν είχε τίποτα να ζηλέψει από την κυρίαρχη. Απεριόριστη προσκόλληση στην έννοια της προόδου και της ανάπτυξης χωρίς καμία διάθεση κριτικής και αποδοχή των κυρίαρχων εργαλείων άσκησης της πολιτικής. Η κρίση της πολιτικής, των κυρίαρχων θεσμών και των νοημάτων που συγκροτούν την κοινωνία ως τέτοια ξαφνικά, ελέω λαϊκισμού και ψευδο-στρατηγικής, μετατράπηκε σε κρίση του έχειν, κρίση της καταναλωτικής δυνατότητας της κοινωνίας. Τα πάντα μετατράπηκαν σε οικονομία. Όμως αυτός ο «εξουσιαστικός ορθολογισμός» λειτουργεί ως ο κινητήριος μοχλός εμπέδωσης των μορφών και των σχέσεων κυριαρχίας. Κι εάν θέλουμε να το απλοποιήσουμε εντελώς, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο Σύριζα επιλέγει την παραμονή του στην εξουσία μέσα από μια διαρκή αναίρεση των προγραμματικών του δηλώσεων αλλά και των όποιων ριζοσπαστικών ιδεών του.

Ο ερχομός του Σύριζα στην εξουσία, όμως, προκάλεσε ένα αναμφισβήτητο μούδιασμα και στα κοινωνικά κινήματα και τις κινήσεις που προσπαθούσαν να συγκρουστούν με το υπάρχον. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι τηρήθηκε γενικά (με εξαιρέσεις βέβαια) μια αναμονή για το τι θα πράξει η κυβέρνηση της αριστεράς. Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι τα παραδοσιακά κινήματα που επιδιώκουν έναν διαφορετικό κόσμο βρέθηκαν ανέτοιμα απέναντι στο διακύβευμα του ξεπεράσματος της κοινωνικής και πολιτικής κρίσης. Κι εδώ χωράει πολύ κουβέντα. Η χρόνια πρόσδεσή τους στην απλή αντιπαράθεση με τον κυρίαρχο λόγο χωρίς τη

δημιουργία προτάσεων (σημασιολογικών και πραξεολογικών) παρά και ενάντια σε αυτόν, έφτασε στο σημείο τώρα που ο κυρίαρχος λόγος καταρρέει (ή εάν δεν συμβαίνει αυτό, σίγουρα δέχεται ισχυρούς τριγμούς) να καταρρέει και ο λόγος των κινημάτων που τον αντιμάχονται. Τώρα που ο βασιλιάς είναι γυμνός, αποκαλύπτει και τη γύμνια των αντιπάλων του. [1]

Το γεγονός ότι οι κοινωνίες είχαν βυθιστεί για μεγάλο χρονικό διάστημα μέσα στην ασημαντότητα και στην καθολική εξατομίκευση, είχε ως αποτέλεσμα την απόδραση της πολιτικής[2] από το κοινωνικό σώμα. Ως εκ τούτου, εάν δεχθούμε ότι τα κινήματα είναι μια αντανάκλαση της κοινωνίας, αυτή η απόδραση από την πολιτική επηρέασε και καθόρισε σημαντικά και τα κοινωνικά κινήματα. Οι συγκροτήσεις τους ήταν σε κάποιον βαθμό (ειδικά τα παραδοσιακά κινήματα της αριστεράς και του αναρχικού χώρου) ταυτοτικές.[3] Συγκρότηση, δημιουργία και αναπαραγωγή ταυτότητας για το υποκείμενο και τη συλλογικότητα ενώ η θεωρία και πράξη ήταν δευτερεύοντα. Έτσι, η πολιτική ως διαδικασία θέσμισης στο κοινωνικό απέκτησε θυμικά και όχι λειτουργικά χαρακτηριστικά. Για να το πούμε με απλά λόγια: **Το υποκείμενο έδινε περισσότερο σημασία στο να δηλώσει την ταυτότητά του, για παράδειγμα αναρχικός ή αριστερός, παρά να έχει τη συνειδητοποίηση του σχηματισμού ενός ανταγωνιστικού κινήματος ανατροπής και κυοφορίας νέων σημασιών και νοημάτων.**

Μπροστά στην ανάληψη της εξουσίας από έναν αριστερό σχηματισμό, ειπώθηκαν πολλές απόψεις γύρω από μια διαλεκτική σχέση των κινημάτων και μιας τέτοιας κυβέρνησης. Από το γεγονός ότι, απουσία εναλλακτικής και από τα κάτω πρότασης, ένα αριστερό κράτος θα μπορούσε να αποτελέσει ανάχωμα απέναντι στη νεοφιλελεύθερη βαρβαρότητα μέχρι και ότι τα κινήματα θα πρέπει διαρκώς να πιέζουν προς πιο δημοκρατικές και ελευθεριακές θεσμίσεις τον κρατικό μηχανισμό. Στην παρούσα κατάσταση και με την μεταστροφή του Σύριζα σε έναν κλασικό μηχανισμό διακυβέρνησης και διατήρησης του υπάρχοντος, οι απόψεις αυτές δεν έχουν περιθώρια εφαρμογής. Αλλά όμως αυτή η διαλεκτική σχέση υποστηρίχθηκε και για έναν ακόμη βασικό λόγο.

Κι αυτός δεν είναι άλλος από το γεγονός ότι το κράτος στη σημερινή του μορφή έχει αποικειοποιήσει ένα μεγάλο μέρος του δημοσίου χώρου και βίου. Δηλαδή, έχει επεκταθεί σε όλες τις σφαίρες της κοινωνικής ζωής ως ένας μηχανισμός παραγωγής πολιτικής, διοίκησης, πρόνοιας κτλ. Από τις μορφές κυβέρνησης (τοπικές και εθνικές) και την εκπαίδευση μέχρι την υγεία την παιδεία και το συνταξιοδοτικό, το κράτος είναι πανταχού παρόν.[4] Γι' αυτό και σήμερα για το ξεπέρασμά του χρειάζεται μια ουσιαστική εναλλακτική πρόταση διαχείρισης του κοινωνικού.

Σήμερα, τουλάχιστον στην Ελλάδα αλλά και σε άλλες χώρες, γίνεται όλο και πιο έντονη η παραδοχή ότι το κράτος δεν μπορεί να εγγυηθεί τους όρους της ζωής. Αδυνατεί να νομιμοποιήσει κοινωνικά τα θεμέλια εγκυρότητάς του. Αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει ότι θα υπάρξει και εξέγερση απέναντι σε αυτή την κατάσταση. Οι κοινωνίες δεν λειτουργούν με αυτοματισμούς και οι ιδεολογικές βεβαιότητες έχουν πολλάκις γίνει συντρίμμια πάνω στο ακαθόριστο του κοινωνικού πράττειν. Σήμερα, όμως, χρειαζεται μια σοβαρότητα και ένας αναστοχασμός από τη μεριά των κινημάτων για το πώς μπορούν να σχηματίσουν προτάσεις διεξόδου και ελευθερίας από την κυρίαρχη βαρβαρότητα.

Ίσως σήμερα οι παρεμβάσεις στις «ρωγμές» του συστήματος να είναι σημαντικές αλλά όχι επαρκείς για μια ουσιαστική αλλαγή και για έναν κοινωνικό μετασχηματισμό. Το κράτος θα γίνεται ολοένα και πιο αυταρχικό απέναντι στον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζεται την εξουσία, και αυτό πιθανότατα να συμβεί όποια απόχρωση κι αν έχει, αριστερή ή δεξιά. Γι' αυτό και χρειάζεται ωριμότητα και φαντασία από τη μεριά των δυνάμεων που ανταγωνίζονται το υπάρχον σύστημα στη βάση της ελευθερίας και της αυτονομίας. Γιατί δυστυχώς παρέμειναν εξαιρετικά προβλέψιμα και έτσι άμεσα αντιμετωπίσιμα από τη μεριά της κυριαρχίας.

Κανείς δεν ξέρει σήμερα πού θα οδηγήσουν οι εξελίξεις σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Ακόμη και οι κυρίαρχοι φαίνονται ανίκανοι να δώσουν απαντήσεις και λειτουργούν στη βάση μιας πολιτικής και οικουμενικής ρουλέτας με άγνωστο το πού θα

καθίσει η μπίλια. Αλλά είναι πλέον εμφανή η ανάγκη για τη δημιουργία ενός συλλογικού οράματος από τα κάτω, μιας νέας αφήγησης που θα καταφέρει όχι μόνο να εμπνεύσει τις κινήσεις της ρήξης αλλά και να δώσει μια νέα και ουσιαστική προοπτική. Γιατί εάν, στην Ελλάδα τουλάχιστον, οι δύο μεγάλες ιστορικές θραύσεις των τελευταίων ετών, ο Δεκέμβρης του 2008 και τα κινήματα των πλατειών, έδειξαν τη δύναμη των από τα κάτω, σήμερα είναι ζητούμενο το πού θα στραφεί αυτή η δύναμη και φυσικά εάν αυτό μπορεί να υλοποιηθεί. Κανείς δεν έχει την ψευδαίσθηση ότι όλη η κοινωνία θα συνταχθεί σε ένα νέο και μοναδικό όραμα. Αυτές οι ιδεολογικές αυταρέσκειες είναι μόνο για τους φαντασιόπληκτους. Αλλά ίσως χρειάζεται ένας αναστοχασμός του πώς οι πολλαπλότητες των μορφών εναντίωσης στο υπάρχον θα λειτουργήσουν μετωπικά, μέσα από την πολυφωνικότητα και τη διαφορετικότητά τους. Γιατί αυτές οι πολλαπλότητες των κινημάτων από τα κάτω είναι που δημιουργούν σήμερα ό,τι πιο ριζοσπαστικό παράγεται στο πλαίσιο μιας εκ νέου θέσμισης του κοινωνικού. Και ο δρόμος μπορεί να ανοίξει μόνο περπατώντας…

[1] *Βέβαια αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπήρξαν και υπάρχουν σημαντικά κινήματα που πέτυχαν νίκες και συγκρότησαν νέες θεσμίσεις στο κοινωνικοιστορικό πεδίο.*

[2] *Η πολιτική εδώ νοείται ως η συμμετοχή και η ενασχόληση με τα κοινά, ο τρόπος που θεσμίζεται και λειτουργεί η κοινωνία.*

[3] *Αυτό δεν σημαίνει ότι η αναζήτηση και η συγκρότηση ταυτότητας, αλλά και η επιθυμία του ανήκειν κάπου, δεν αποτελεί ουσιαστική διαδικασία για το άτομο.*

[4] *Αλέξανδρος Κιουπκιολής, Για τα Κοινά της Ελευθερίας, κεφάλαιο «Για μια άλλη δημοκρατία των κοινών», Εξάρχεια, Αθήνα 2014. Εδώ κάποιος μπορεί να δει μια διεξοδικότερη ανάλυση της επέκτασης του κράτους σε όλες τις σφαίρες της κοινωνικής ζωής και μια ανάλυση των θεωριών περί της διαλεκτικής σχέσης*

κινημάτων–κράτους μέσα από την πολιτική της διαζευτικής σύζευξης.

*Το παρόν κείμενο δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Unfollow, στο τεύχος Σεπτεμβρίου 2015

Συνέντευξη: Cooperativa Integral Catalana

Συνέντευξη: Αντώνης Μπρούμας

CIC: Θα ξεκινήσω την παρουσίαση της CIC με το κάλεσμα για ολοκληρωμένη επανάσταση [call for integral revolution]. Το κάλεσμα απευθύνεται λοιπόν προς όλους τους φίλους της CIC και τις αντίστοιχες πρωτοβουλίες και αποτελεί έκκληση για μια ολοσχερή επανάσταση, για μια κοινωνική επανάσταση με την έννοια της αλλαγής των κοινωνικών δομών, της αυτοοργάνωσης, ώστε να αλλάξουμε κι εμείς οι ίδιοι ως άτομα και υποκείμενα.

Β: Ποια είναι η σημασία του «integral»;

CIC: Η ιδέα της αναδόμησης της ζωής, της συνολικής κοσμοθεώρησης, της ζωής ως ακέραιου όλου, ώστε οι προσεγγίσεις αυτοοργάνωσης και αναδόμησης να γίνονται με γνώμονα αυτή τη συνολική οπτική.

Β: Με το όραμα να αλλάξει η κοινωνία ως σύνολο και όχι να μείνουμε ως νησίδες;

CIC: Να ανοίξει ο δρόμος ώστε να αλλάξει η κοινωνία και να αναδομηθούν οι κοινότητες ώστε να παράγονται όλα τα αναγκαία στην κοινότητα.

Β: Πώς κινείται λοιπόν η Cooperativa Integral Catalana προς

αυτή την κατεύθυνση της κοινωνικής επανάστασης;

CIC: Η κύρια γραμμή, ένα από τα κύρια σημεία είναι η προώθηση και η διεύρυνση της αυτοδιαχείρισης και της αυτοοργάνωσης, σε δυο επίπεδα: το ένα είναι η δόμηση των κοινών βάσει συνελεύσεων, κοινών ομάδων εργασίας ώστε να αναπτυχθεί αυτό το νέο όραμα για τον κόσμο και οι αντίστοιχες πρακτικές. Οι ομάδες εργασίας υλοποιούν τις στρατηγικές της συνέλευσης και από εκεί χτίζουμε εργαλεία και βέλτιστες πρακτικές για μοίρασμα με όλες τις επιμέρους συλλογικότητες που από κοινού συμβάλλουν σε αυτό το δίκτυο. Το επίπεδο των κοινών λοιπόν, και το επίπεδο των αυτόνομων συλλογικοτήτων που επιλέγουν πώς θέλουν να συσχετίζονται με άλλους, τι θέλουν να αλλάξουν. Όλα τα δίκτυα ωστόσο έχουν την ίδια βάση, τις ίδιες αρχές που μοιραζόμαστε όλοι.

Β: Η CIC Πρόκειται λοιπόν για ένα δίκτυο από κοοπερατίβες που εργάζονται αυτόνομα, αλλά μοιράζονται τις ίδιες αρχές;

CIC: Ναι. Από τη μια έχουμε το πρόβλημα ότι ως συνεταιριστικό μοντέλο είναι απαρχαιωμένο, γιατί είναι συνδεδεμένο με την κρατική νομιμότητα. Υπάρχει λοιπόν ένα όριο. Ωστόσο, η CIC χρησιμοποιεί αυτή τη νομιμοποίηση για να βρει τα νομικά και άλλα εργαλεία που θα βοηθήσουν τα επιμέρους project.

Β: Έχετε ιδρύσει λοιπόν τέσσερις-πέντε κοοπερατίβες νόμιμα ώστε να προσφέρουν υποστήριξη και προστασία σε άλλες, για παράδειγμα ως προς οικονομικές δραστηριότητες. Ποιες είναι οι παραγωγικές δραστηριότητες αυτή τη στιγμή, τι παράγετε;

CIC: Από τη μια έχουμε την παραγωγή των αυτόνομων project, όπως όλων των ειδών υπηρεσίες, γεωργικές εργασίες,

δραστηριότητες παραγωγής και αναπαραγωγής. Για παράδειγμα, υπάρχουν project για την εκπαίδευση, π.χ. σχολεία εκτός του συμβατικού συστήματος παιδείας.

Β: Έχετε λοιπόν σχολείο, δασκάλους, μαθητές. Είναι ανοιχτό για τον κόσμο;

CIC: Στο σχολείο συμμετέχουν οικογένειες, παιδιά και οι λεγόμενοι 'συνοδοί', δηλαδή οι καθηγητές, αλλά όχι με την αυστηρή έννοια του όρου.

Β: Είναι σαν κοοπερατίβα, λοιπόν, κοοπερατίβα οικογενειών για να εξασφαλίσουν την εκπαίδευση των παιδιών τους. Τι ηλικίας είναι τα παιδιά;

CIC: Εξαρτάται από το νομικό πλαίσιο. Στην Καταλωνία είναι πιο εύκολο να ιδρύσεις σχολεία για παιδιά έως έξι ετών. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, από την ηλικία 6 έως 12 τα πράγματα είναι νομικά πιο δύσκολα, αλλά υπάρχουν ορισμένες πρωτοβουλίες, αν και λιγότερες. Όσον αφορά τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τώρα ξεκινούν οι εμπειρίες.

Β: Έχετε κάποιο άλλο παράδειγμα δραστηριοποίησης;

CIC: Υπάρχουν πολλά μικρότερα επιμέρους projects, όπως υπηρεσίες μετάφρασης, μουσικοί, θεραπευτές. Υπάρχουν μεγαλύτερες ομάδες με περισσότερα άτομα, ενώ άλλοι στρέφονται σε γεωργικές δραστηριότητες. Εγώ μένω με άλλα άτομα σε ένα γεωργικό project.

Β: Μπορείς να περιγράψεις το Ca l'Afou, την έκταση ενός παλιού εργοστασίου που έχει αγοράσει η κοοπερατίβα;

CIC: Το Ca l'Afou ήταν έκτασης γης με παλιά βιομηχανίες υφαντουργίας που εγκαταλείφθηκε πολλά χρόνια πριν. Έτσι, βρήκαμε την ευκαιρία να συστήσουμε μια κολεκτίβα αγοραστών και κάναμε την απαραίτητη συμφωνία με τον ιδιοκτήτη ώστε να το αγοράσουμε σε βήματα.

Β: Ωστόσο, έχετε ήδη καταλάβει την έκταση.

CIC: Ναι, υπάρχει μια κολεκτίβα που έχει ήδη ξεκινήσει εκεί κάποιες πρωτοβουλίες, όπως για παράδειγμα το εργοστάσιο ζυθοποιίας, ξυλουργείο και μεταλλουργείο.

B: Ο στόχος είναι η αυτάρκεια, λοιπόν;

CIC: Αυτάρκεια, αλλά με την εσωτερική συνεργασία των κατάλληλων πρωτοβουλιών. Από την άλλη, έχουμε την ιδέα να καταλάβουμε ένα σπίτι, τριάντα διαμερισμάτων, ως μέρος της κολεκτιβοποίησης, τα οποία ο κόσμος θα έχει δικαίωμα χρήσης, αλλά όχι εκμετάλλευσης κερδοσκοπικά. Όχι για ενοίκιο, για παράδειγμα. Πληρώνεις ένα μικρό ποσό και μπορείς για απεριόριστο χρονικό διάστημα να μένεις εκεί, πληρώνοντας αναλογικά τη συνεισφορά σου για τα έξοδα του κτιρίου. Το διαμέρισμα παραμένει στη συνέλευση.

B: Φτιάξατε λοιπόν ένα ταμείο μέσω της κολεκτίβας και αγοράσατε το σύμπλεγμα.

CIC: Στην πόλη έχουμε το project Roig21, ένα σύμπλεγμα διαμερισμάτων που προς το παρόν νοικιάζουμε, αλλά υπάρχει και η προοπτική να αγοραστεί από την κοινότητα.

B: Ακολουθεί λοιπόν τη λογική των κοινών, της κοινής συνεύρεσης ανθρώπων για να λύσουν το πρόβλημα της στέγασης. Ζουν και συλλογικά;

CIC: Εδώ υπάρχει το πρόβλημα των διαπροσωπικών σχέσεων και λοιπά. Σε αυτό το διαμέρισμα, υπάρχει η πτυχή των κοινών και της κοινής ζωής, αλλά ο καθένας έχει την ιδιωτική του ζωή. Υπάρχουν χώροι κοινοί και ιδιωτικοί.

B: Από ό,τι κατάλαβα λοιπόν, υπάρχει η κοοπερατίβα Cooperativa Integral Catalana στην περιοχή της Καταλονίας στην οποία μπορούν να συμμετέχουν άτομα ή ομάδες. Ποιος είναι ο αριθμός των συμμετεχόντων;

CIC: Έχουμε 2000 μέλη που έχουν εταιρική σχέση με την κοοπερατίβα, αλλά και άλλους που συμμετέχουν σε εθελοντική

βάση. Υπάρχουν κολεκτίβες αυτοοργάνωσης τοπικά στην περιοχή και κολεκτίβες αυτοοργανωμένες μέσω λαϊκών συνελεύσεων για να γίνονται συγκεκριμένα έργα. Η ίδια ιδέα λοιπόν, η πρακτική ανάπτυξη της αυτοοργάνωσης σε όλη την επικράτεια, από τη μια μέσω των λαϊκών συνελεύσεων και από την άλλη μέσω των αυτόνομων έργων που αναπτύσσονται τοπικά ή παγκόσμια. Κάτι σημαντικό είναι ότι κάθε συνέλευση είναι κυρίαρχη από μόνη της, αυτόνομη από τις υπόλοιπες. Καθεμία επιλέγει πώς θα συσχετιστεί με άλλες συνελεύσεις και άλλα project.

Β: Ποιο είναι το κίνητρο για τη συμμετοχή στην CIC;

CIC: Υπάρχουν διάφοροι λόγοι. Ένας λόγος είναι η ιδεολογία, αλλά υπάρχουν και λόγοι πρακτικής χρησιμότητας ως προς τη συμμετοχή, π.χ. για τη χρήση νομικών, οικονομικών, χρηματοοικονομικών εργαλείων και λοιπά. Για παράδειγμα υπάρχουν ομάδες δικηγόρων που βοηθούν κολεκτίβες καταλήψεις ή άλλες που έχουν οικονομική δραστηριότητα και θέλουν να ενταχθούν στο δίκτυο κοινωνικού νομίσματος. Η οικονομική πτυχή είναι ένα από τα βασικά εργαλεία για τη δόμηση άλλων συστημάτων. Προάγουμε λοιπόν τη μη χρήση των τραπεζικών συστημάτων, τη χρήση του κοινωνικού νομίσματος και τη συμμετοχή σε project που λειτουργούν χωρίς χρήματα. Δεν επιθυμούμε την ‘χρηματοποίηση’ της κοινωνίας. Τα χρήματα χρησιμοποιούνται ως εργαλείο, ως ένα μέσο για την επίτευξη ενός σκοπού. Το δικό μας νόμισμα είναι το eco. Υπάρχουν όμως και άλλες τοπικές, συμπληρωματικές πρωτοβουλίες.

Β: Ποιες αρχές βρίσκονται εμφυτευμένες στο κοινωνικό νόμισμα, πέρα από ότι πρόκειται για χρήματα; Πρόκειται για demurrage, για παράδειγμα, χάνει την αξία του με το χρόνο;

CIC: Όχι, πρόκειται για ένα σύστημα που βασίζεται προς το

παρόν στην αμοιβαία πίστη. Ένα σύστημα που χρησιμοποιούμε για ανταποδοτικότητα.

Β: Βασίζεται λοιπόν στην εργασία. Οι άνθρωποι λοιπόν που συμμετέχουν σε αυτό το κοινωνικό δίκτυο, συναλλάσσονται με eco κατά την ανταλλαγή υπηρεσιών και αγαθών;

CIC: Ναι, τα οποία με τη σειρά τους μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε άλλες συνεργαζόμενες κολεκτίβες για την αγορά διάφορων ειδών, όπως ψωμί για παράδειγμα.

Β: Ποια είναι η σχέση με το κράτος;

CIC: Το κοινωνικό νόμισμα είναι εντελώς εκτός συστήματος.

Β: Υπάρχει αντιστοιχία π.χ. ενός eco με ένα ευρώ;

CIC: Προωθούμε την αλλαγή των ευρώ σε eco, αλλά όχι το αντίθετο, γιατί επιθυμούμε μεταστροφή από το κυρίαρχο οικονομικό σύστημα.

Β: Βλέπετε λοιπόν ότι προσελκύονται άνθρωποι από αυτό το σύστημα. Έχει χτιστεί σε ευρεία βάση και συνενώνονται και άλλοι.

CIC: Αυτή τη στιγμή το χρησιμοποιούν πολλοί άνθρωποι, αλλά ο όγκος των δραστηριοτήτων είναι πολύ χαμηλός.

Β: Εννοείς δηλαδή άνθρωποι άνεργοι;

CIC: Όλων των ειδών. Η ιδέα είναι η μετεξέλιξη αυτού του οικονομικού συστήματος ώστε να είναι αυτόνομο από τη μισθωτή εργασία και το κυρίαρχο μοντέλο.

Β: Και πώς διοικείται το δίκτυο; Έχει τρόπους οργάνωσης και θέσμισης; Υπάρχει γενική συνέλευση;

CIC: Ναι, και είναι εντελώς ανοιχτή. Δεν συμμετέχουν όμως όλοι στις κοινές συνελεύσεις. Έχουμε δυο ειδών συνελεύσεις: μονογραφίες, για συζήτηση και καθορισμό στρατηγικών ως προς συγκεκριμένα ζητήματα, όπως την συνεργατική εργασία, την

ανυπακοή, την παιδεία, ή και για οποιοδήποτε άλλο θέμα. Έτσι, συναντόμαστε ένα σαββατοκύριακο το μήνα σε μια τοποθεσία της Καταλονίας. Συναντόμαστε πρόσωπο με πρόσωπο με τις συλλογικότητες και προβληματιζόμαστε για τα σημαντικά αυτά ζητήματα, αναπτύσσουμε στρατηγικές και δημιουργούμε ομάδες εργασίας για την υλοποίησή τους. Υπάρχει και μια μόνιμη συνέλευση, κάθε δυο εβδομάδες, με ανοιχτή διάταξη, όπου οι επιμέρους ομάδες εργασίες μπορούν να κάνουν προτάσεις για ζητήματα που απαιτούν στρατηγική αντιμετώπιση. Η μόνιμη αυτή συνέλευση γίνεται στη μητροπολική περιοχή της Βαρκελώνης.

Β: Στη γενική συνέλευση αποφασίζετε και σχετικά με τους πόρους της κοοπερατίβας;

CIC: Η κοοπερατίβα έχει ένα κοινό ταμείο με τις συνεισφορές των συμμετεχόντων, συνεισφορές από ομάδες που διεξάγουν οικονομικές δραστηριότητες και συνεισφορές από την οργανωμένη και συλλογική απειθαρχία ως προς την πληρωμή των κρατικών φόρων.

Β: Δεν πληρώνετε φόρους, λοιπόν;

CIC: Όχι. Πληρώνουμε βέβαια το ελάχιστο, αλλά ο στόχος είναι να κατανέμονται οι φόροι στην διαδικασία της αυτοδιαχείρισης και να ενδυναμώνονται οι ομάδες εργασίας και τα κοινά project. Δεν υπάρχει εκτελεστικό συμβούλιο, αλλά συνελεύσεις.

Β: Πώς σε λένε και με ποιο τρόπο συμμετέχεις στο δίκτυο αυτό;

CIC: Το όνομά μου είναι Γκόρκα και κατάγομαι από τη χώρα των Βάσκων. Ήρθα στην Καταλωνία τέσσερα χρόνια πριν και εμπλέκομαι στην κοοπερατίβα εδώ και τριάμισι χρόνια. Συνεισφέρω στο συντονισμό της κοοπερατίβας και βοηθώ τις διάφορες ομάδες εργασίας, ώστε να αναπτύσσονται γραμμές στρατηγικής. Μια από τις ομάδες εργασίας είναι ο ίδιος ο συντονισμός, χωρίς να έχει περισσότερες αρμοδιότητες από τις υπόλοιπες. Ένα τελευταίο που θα ήθελα να προσθέσω είναι ότι ως αποτέλεσμα του κινήματος 15-Μ που ξεκίνησε το 2011 πολλοί άνθρωποι που συντάσσονται με την αυτοδιαχείριση, ζητούν από την κοοπερατίβα να μοιραστεί μαζί

τους την εμπειρία της, ενώ αναπτύσσονται πολλές ανάλογες πρωτοβουλίες στην Ιβηρική χερσόνησο και τη νότια Γαλλία. Επομένως, τώρα αρθρώνουμε αυτόνομες, ολοκληρωμένες κοοπερατίβες και σε άλλα μέρη, αναπτύσσοντας έτσι το δίκτυο.

Β: Χτίζετε λοιπόν ένα διασυνοριακό δίκτυο, λοιπόν.

CIC: Ναι, αλλά για την οικοδόμηση βέλτιστων πρακτικών και την ανταλλαγή εμπειριών. Φέτος διοργανώσαμε μια συνάντηση, στην οποία συμμετείχαν άνθρωποι από πολλές περιοχές.

Β: Ξέρεις το Guifi, το δίκτυο τηλεπικοινωνιών;

CIC: Ναι, έχουμε σχέσεις, αλλά δεν είναι μέρος της κοοπερατίβας. Προωθούμε φυσικά τέτοια αυτόνομες πρωτοβουλίες στην τεχνολογία, συνεργαζόμαστε μαζί τους και φυσικά παρέχουμε βοήθεια όπου απαιτείται. Το κάλεσμα για ολοσχερή επανάσταση λοιπόν έχει γίνει αποδεκτό από όλες τις συλλογικότητες και αυτό για εμάς είναι σημαντικό. Άλλη μια πρωτοβουλία αποτελεί η αυτονομία της Καταλονίας, η οποία δεν προωθείται από την ίδια την CIC, αλλά από συμμαχικές συλλογικότητες. Το μήνυμά μας είναι ότι δεν επιθυμούμε κράτος, αλλά ανεξαρτησία. Η απάντησή μας στο δημοψήφισμα είναι όχι στο κράτος και ναι στην ανεξαρτησία.

Β: Πότε είναι το δημοψήφισμα;

CIC: Στις 9 Νοεμβρίου. Δεν είναι ξεκάθαρο ωστόσο εάν θα συμβεί, ή εάν θα υπάρξουν νέες εκλογές. Αυτό είναι το μανιφέστο μας, και αυτό είναι το κάλεσμα, διαθέσιμο και στο ίντερνετ. Στην ιστοσελίδα της CIC περιλαμβάνονται και όλες οι επαφές και τα σημεία δραστηριοποίησής μας.

Β: Σας ευχαριστώ, χάρηκα για τη γνωριμία.

Πέρα από την αποανάπτυξη

Νίκος Ιωάννου

Η ταύτιση της εξουσίας με το κράτος εγκλωβίζει τη σκέψη των σύγχρονων διανοητών, με αποτέλεσμα την ελλιπή ανάγνωση από μεριάς τους της νέας κοινωνικής κίνησης. Όταν έχεις στο μυαλό σου την εξουσία μόνο ως μια μορφή κράτους και την οικονομία ως έναν ξεχωριστό τομέα όπου το κράτος θα προσπαθεί να την ελέγχει, έστω και με μια αναδιανεμητική γραφειοκρατία, τότε είναι αρκετά δύσκολο να ανιχνεύσεις νέα νοήματα που βρίσκονται έξω από αυτόν τον ταυτοτικό πυρήνα. Ακόμη και στις παραγκουπόλεις των μεγαπόλεων του Νότου, όπου οι άνθρωποι προσπαθούν σε έναν άγριο καπιταλισμό των αποκλεισμών να επαναδημιουργήσουν τον δημόσιο χώρο, οι δέσμιοι της ντετερμινιστικής τυφλότητας βλέπουν μια εναλλακτική οικονομία, και στις δομές που προκύπτουν σε αυτόν τον δημόσιο χώρο βλέπουν ένα νέο κράτος. Η εμμονή σε αυτή την ταύτιση της εξουσίας με το κράτος οδηγεί ακόμη και αυτούς που ξεφεύγουν από τον οικονομισμό, όπως τον Λατούς, σε προτάσεις για ένα διευρυμένο δημοκρατικό κράτος χωρίς να ξεφεύγουν ούτε κατά το ελάχιστο από την κληρονομιά του ηγεμονικού λόγου. Η εμμονή σε μια οικονομία και παραγωγή ως ξεχωριστούς τομείς, όπως η πράσινη οικονομία, η κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία ή με οποιοδήποτε πρόσημο θελήσουμε να βάλουμε –αν επικρατούσε– θα μπορούσε να οδηγήσει σε γραφειοκρατικοποίηση και εν τέλει στη σύνθλιψη των όποιων εγχειρημάτων.

Η αποανάπτυξη, όπως τη διατύπωσε ο Σερζ Λατούς, δεν είναι παρά ένα υποερώτημα ενός σημαντικού πολιτικού ερωτήματος της εποχής μας. Αυτό το πολιτικό ερώτημα ανακύπτει διαρκώς σε κάθε νέα κοινωνική κίνηση και δεν είναι τίποτε άλλο από το πολιτικό ερώτημα της εξουσίας. Ποιος κατέχει την εξουσία; Ποιος έχει τη δύναμη της πολιτικής απόφασης; Σήμερα, σε όλα τα σημεία του

πλανήτη, όπου και αν έχουμε τη δημιουργία κοινωνικών κινημάτων επί του συγκεκριμένου, όπου και αν οι άνθρωποι επιχειρούν την οργάνωση της ζωής τους έξω από το καπιταλιστικό ρολόι (όπως το περιέγραφε ο Karl Polanyi), το δικαίωμα στην απόφαση για ό,τι αφορά τις δραστηριότητές τους είναι το κεντρικό πολιτικό διακύβευμα.

Η νέα δηλαδή πολυεπίπεδη κοινωνική κίνηση φέρει νοήματα και σημασίες μπροστά στα οποία η κριτική στην ανάπτυξη μοιάζει με κάτι τετριμμένο. Για να εξηγήσω τι εννοώ με αυτό, θα χρειαστεί να πάμε σαράντα χρόνια πίσω, στη δεκαετία του 1970, την εποχή που σχεδόν ολοκληρώνεται μια περίοδος του καπιταλισμού με το τέλος της χρυσής τριακονταετίας για να περάσουμε σε μια νέα δυναμική φάση, αυτή της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και παραγωγής. Πάμε στην εποχή που η ανάπτυξη έχει ήδη αποδώσει τα μέγιστα και ο υπερκαταναλωτισμός έχει γίνει πλέον τρόπος ζωής. Το ερώτημα που κυριαρχεί στους κύκλους των σοφών είναι αν μπορεί να υπάρξει ένα μοντέλο ανάπτυξης χωρίς τις ολέθριες επιπτώσεις αυτού που ακολουθήθηκε ως τότε. Υπάρχει, για παράδειγμα, σοσιαλιστικό μοντέλο ανάπτυξης; Στη σημερινή εποχή το ερώτημα αυτό γίνεται: Υπάρχει πράσινη ανάπτυξη; Σήμερα βέβαια η ανάπτυξη ψάχνει πρόσημο, κυρίως για να υπάρξει, ενώ τότε έψαχνε τον τρόπο να παγκοσμιοποιηθεί, με τον αντίλογο να περιορίζεται στις εναλλακτικές εκδοχές της. Τότε ο Κορνήλιος Καστοριάδης διατυπώνει την άρνησή της ως την καταστροφή της. Απορρίπτει κάθε είδους ανάπτυξη. Την εντάσσει ως αξία στον ηγεμονικό λόγο του κυρίαρχου συστήματος. Ενός συστήματος που υπερασπίζεται την ορθολογικότητα, εννοώντας την ορθολογικότητα αυτού του ίδιου του συστήματος. Μια δήθεν αυταπόδεικτη ηγεμονία. Δεν μιλά όμως για κάποια «άλλη» οικονομία ο Καστοριάδης, παρά για τον περιορισμό της και την υποταγή της στις υπόλοιπες δραστηριότητες.

Αυτό που προτείνει δεν είναι απλώς ο αυτοπεριορισμός που ο Λατούς μετονόμασε σε αποανάπτυξη, αλλά μια πολιτική πρόταση ριζικού μετασχηματισμού της κοινωνίας. Προτείνει την Άμεση Δημοκρατία η οποία αποκλείει τη μεταβίβαση των εξουσιών σε

εκπροσώπους· προτείνει την άμεση εξουσία των ανθρώπων πάνω σε όλες τις πλευρές της κοινωνικής ζωής και οργάνωσης, αρχής γενομένης από την παραγωγική εργασία.

Η αποανάπτυξη του Λατούς μάς περιγράφει μια εφαρμογή του αυτοπεριορισμού του Καστοριάδη και της συμβιωτικότητας του Ιβάν Ίλιτς σε έναν εντελώς φανταστικό συνδυασμό. Ο αυτοπεριορισμός του Καστοριάδη προϋποθέτει την Άμεση Δημοκρατία την οποία ο Λατούς παραδέχεται θεωρητικά, στην πράξη όμως την προσπερνά ως ανεφάρμοστη. Χρησιμοποιεί τη συμβιωτικότητα του Ίλιτς ως σωσίβιο στην πρότασή του· μια συμβιωτικότητα όμως που αποτελεί περισσότερο ηθικό παρά πολιτικό διακύβευμα. Καταλήγει σε μια ολίγη δημοκρατία με ένα νέο «κοινωνικό συμβόλαιο» χωρίς ανάπτυξη.

Η ανάπτυξη όμως δεν γεννήθηκε στη βάση κάποιου παλαιότερου κοινωνικού συμβολαίου το οποίο συμβόλαιο θα πρέπει τώρα να αλλάξουμε. Η ανάπτυξη είχε καθολική σημασία στον σύγχρονο κόσμο. Όμως σήμερα βιώνουμε την υποχώρηση του φαντασιακού της μέσα από την ανάδυση νέων σημασιών και νοημάτων που φέρουν τα στοιχεία του αυτοπεριορισμού αναζητώντας τον νέο δημόσιο χώρο και χρόνο έξω από το πεδίο της γραμμικής επέκτασης, έξω από το πεδίο της συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης.

Ο Καστοριάδης το 1974 πιστεύει ότι σε όλους τους τομείς της ζωής, τόσο στο «αναπτυγμένο» όσο και στο «μη αναπτυγμένο» τμήμα του κόσμου, τα ανθρώπινα όντα βρίσκονται σε μια πορεία διάλυσης των παλιών σημασιών και ίσως σε μια πορεία δημιουργίας καινούργιων. Εντοπίζει καθοριστικές αλλαγές στο άτομο της εποχής εκείνης μιλώντας για τη χειραφέτηση των νέων, ακόμη και των παιδιών.

Σήμερα παρατηρούμε την αποκαθήλωση όλων των αυθεντιών, είτε μιλάμε για τον ηγεμονικό λόγο στην πολιτική είτε μιλάμε για τον ηγεμονικό λόγο στην επιστήμη. Επίσης, παρατηρούμε την υποχώρηση του φαντασιακού της ανάπτυξης που πολύ εκλεπτυσμένα οι οικονομολόγοι αποκαλούν μείωση της ζήτησης. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας της παραγωγής και η ανάδυση

νέων βιομηχανικών χωρών όπως της Κίνας, της Ινδίας και της Βραζιλίας άλλαξε τα χαρακτηριστικά όχι μόνο της παραγωγής αλλά και της κατανάλωσης.

Το παραγωγικό μοντέλο της Κίνας, αυτού του παγκόσμιου εργοστασίου, έγινε το κυρίαρχο μοντέλο της παραγωγής στον κόσμο. Όμως αυτό το μοντέλο θέλει μια παραγωγή για την παραγωγή. Το παραγόμενο προϊόν αποσυνδέεται από τον «μύθο» του. Ο καπιταλισμός δεν αναπαράγεται αλλά ανατυπώνεται σαν ταινία βερσιόν που ξεχνά γιατί έγινε η πρώτη έκδοση. Ο καταναλωτής πλέον δεν αισθάνεται ότι κατακτά έναν καταναλωτικό μύθο όταν αγοράζει ένα ανατυπωμένο προϊόν στην Κίνα. Το ίδιο όμως συμβαίνει και όταν αγοράζει ένα οριτζινάλε προϊόν.

Όμως, ακόμη και στην Κίνα, όπου η βίαιη επιβολή του πιο αχαλίνωτου καπιταλισμού διέλυσε τον κοινωνικό ιστό αυτής της τεράστιας χώρας, αλλά και στην Ινδία που συνέβη ακριβώς το ίδιο, δημιουργούνται κοινοτικές μορφές ζωής που αντιστέκονται σε αυτή την ολέθρια οικονομική επέκταση. Το ίδιο συμβαίνει και στη Λατινική Αμερική με το παράδειγμα της ΟΑΧΑΚΑ και τις σύγχρονες κοινότητες των παρυφών των μεγάλων αστικών κέντρων.

Περιγράφοντας ο Σερζ Λατούς τη νέα αυτή κοινωνική κίνηση στη διευρυμένη της μορφή, δηλαδή στους μεγάλους πληθυσμούς των πόλεων του Νότου όπου «οι άνθρωποι αγωνίζονται να επινοήσουν και να δημιουργήσουν μια επισφαλή αλλά αξιοπρεπή ζωή, χάρη σε στρατηγικές οι οποίες στηρίζονται στην ανάπτυξη ενός δικτύου κοινωνικών σχέσεων και στο πνεύμα του δώρου και της αμοιβαιότητας», επισημαίνει ότι αυτή η «εναλλακτική λύση» συνίσταται στην αυτοοργάνωση, στην «καπατσοσύνη» και στην παραοικονομία. Το ίδιο όμως συμβαίνει και στον Ευρωπαϊκό Νότο στις νέες κινήσεις των από τα κάτω για την οργάνωση της ζωής τους και φυσικά εδώ η παραοικονομία είναι ένα παλαιό χαρακτηριστικό. Στην Ελλάδα της δεκαετίας του ’80, η παραοικονομία άγγιζε ή και ξεπερνούσε το 60% ενώ ακόμη και την περίοδο του εκσυγχρονισμού δεν κατόρθωσε να περιοριστεί έστω στα μισά. Αποτελεί δε μια πεπατημένη μέθοδο την οποία τα άτομα των νέων δικτύων χρησιμοποιούν για να υπάρξουν. Δεν θα

μπορούσε να επινοηθεί κάτι άλλο για την επίτευξη των σκοπών τους. Άλλωστε, αυτό που θέλουν είναι να ξεφύγουν όσο γίνεται από το καθεστώς της οικονομίας. Για να κατανοήσουμε αυτή τη συμπεριφορά, θα φέρω ένα παράδειγμα όπου σε κάποια απομακρυσμένα χωριά της ελληνικής επικράτειας, τα οποία είχαν μια τοπική γεωργική οικονομία την εποχή του μεσοπολέμου, οι πολιτευτές που πήγαιναν να γυρέψουν ψήφους δεν έπαιρναν ούτε μία αν έκαναν το λάθος και έταζαν την οδική σύνδεση με τα αστικά κέντρα. Οι χωρικοί φοβόντουσαν τον «φόρο» και τον έλεγχο που τους έβγαζε από την κανονικότητά τους. Κατά έναν αντίστοιχο τρόπο, τα άτομα που δημιουργούν αυτή τη νέα κοινωνική κίνηση αναζητούν και προσπαθούν να δημιουργήσουν μια άλλη κανονικότητα, έναν άλλον χρόνο. Ξεπερνούν έτσι τους επικριτές της ανάπτυξης για τη διάσωση του πλανήτη αλλά και την ειλικρινή, κατά τα άλλα, θέση της αποανάπτυξης του Λατούς, αφού κανένα είδος κοινωνίας δεν μπορεί να βρει τη δικαιολόγησή του έξω από τον εαυτό του. Οι νέες σημασίες και τα νοήματα που εμπεριέχονται σε μια σημαντική και πολυεπίπεδη κοινωνική κίνηση της εποχής μας προαναγγέλλουν την αρχή ενός μετασχηματισμού της κοινωνίας, θέτοντας τα στοιχεία που θα ορίσουν τον εαυτό της.

Τα στοιχεία αυτά δεν είναι οικονομικά στοιχεία. Θα μπορούσαμε να τα τοποθετήσουμε εν συντομία ως εξής:

- Ανάδυση της συλλογικότητας «δίκτυο ατόμων» όπου το άτομο εκθέτει την πρότασή του σε έναν μικρό πρωτόλειο δημόσιο χώρο χωρίς απαραίτητα να έχει γεωγραφικό προσδιορισμό (παράδειγμα, οι διαδικτυακές κοινότητες).
- Το χειραφετημένο άτομο του 21ου αιώνα κατευθύνεται προς την αυτονομία του, όχι δημιουργώντας πολιτικό κόμμα ή κίνημα, αλλά θέτοντας σε κίνηση λειτουργίες που αφορούν καθημερινές δραστηριότητες των ανθρώπων.
- Κύριο χαρακτηριστικό αυτής της κοινωνικής κίνησης είναι μια περιορισμένη οικονομία και η προσπάθεια για υποταγή της στις υπόλοιπες δραστηριότητες.
- Η συλλογικότητα των ατόμων προσπαθεί να δημιουργήσει τον

δικό της χρόνο ελέγχοντας η ίδια τη χρονικότητα των δραστηριοτήτων της.
- Η αναζήτηση νέων νοημάτων για την εργασία και τη παραγωγή. Οι άνθρωποι προσπαθούν να τις ενσωματώσουν κατά κάποιον τρόπο στις υπόλοιπες δραστηριότητες. Οι άνθρωποι αναζητούν τον χώρο και τον χρόνο.

Δεν έχουμε να κάνουμε με ένα ολοκληρωμένο εναλλακτικό μοντέλο. Αυτό θα το δούμε μάλλον όταν θα έχει εφαρμοστεί και δεν γνωρίζουμε αν θα είναι ένα ή και κανένα μοντέλο. Μέχρι στιγμής γνωρίζουμε ότι έχουμε σπέρματα του δημόσιου χώρου που δεν είναι παρά η προϋπόθεση της ΑΜΕΣΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ. Το νέο πολιτικό κίνημα που θα εκφράσει την άνοδο του προτάγματος της ατομικής και συλλογικής αυτονομίας δεν είναι παρά το πράττειν αυτού του ίδιου του προτάγματος.

Εισήγηση στο workshop του Blockupy της Φρανκφούρτης «Degrowth- an anticapitalist perspective?» Βλ. Σχισμένος Αλέξανδρος – Ιωάννου Νίκος: «Μετά τον Καστοριάδη, Δρόμοι της Αυτονομίας στον 21ο αιώνα», Αθήνα 2014, εκδ. Εξάρχεια.

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 17

Κορνήλιος Καστοριάδης (συνέντευξη,1984) | Cornelius Castoriadis – (Interview, 1984)

Συνέντευξη του Κορνήλιου Καστοριάδη στην ΕΤ1, για την εκπομπή "Παρασκήνιο", 1984. Το ντοκιμαντέρ περιγράφει τη ζωή και το έργο του φιλοσόφου, καθώς και το πέρασμά του απ΄τον μαρξισμό

στο πρόταγμα της αυτονομίας.

Interview with Cornelius Castoriadis for the Greek television network ET1, for the show “Paraskinio,” 1984 (with English-language subtitles). This documentary describes the life and the work of Cornelius Castoriadis and his turning from Marxism to the ideas of autonomy.

[youtube id=”hs9ZsKj-o1k”]

Αμεσοδημοκρατικά εργαλεία και κοινοβουλευτισμός

Γιώργος Κουτσαντώνης

Στις βουλευτικές εκλογές της 25ης Ιανουαρίου 2015, η αποχή διαμορφώθηκε στο 36,13%. Η αποχή είναι εμμέσως, πλην σαφώς, μια έκφραση δυσπιστίας που αντανακλά την αίσθηση ότι στα πλαίσια αυτού του πολιτικού συστήματος ουσιαστικά δεν μπορεί να αλλάξει κάτι προς το καλύτερο. Από την άλλη πλευρά, ανεξάρτητα από την τελική κομματική επιλογή, ένας σημαντικός αριθμός ψηφοφόρων επέλεξε την συμμετοχή στις εκλογές, όχι τόσο από ισχυρή πίστη στο πολιτικό σύστημα, αλλά πολύ περισσότερο από φόβο, απελπισία και/ή ανάγκη για αισιοδοξία. Υπό αυτό το πρίσμα το 36,13% συνθέτει ένα – από ιδεολογική σκοπιά – πολυειδές σώμα πολιτών το οποίο ουσιαστικά δεν αντιπροσωπεύεται.

Για μια ακόμη φορά οι πολίτες, ενώ θα έπρεπε να είναι ελεύθεροι να βελτιώσουν τα δομικά στοιχεία του πολιτικού συστήματος προκειμένου να επεκταθούν τα δημοκρατικά δικαιώματά τους, είναι δέσμιοι των εκλογών. Η συμμετοχή στα πολιτικά ζητήματα είναι ένα θεμελιώδες δικαίωμα σε μια κοινωνία που

θέλει να οραματίζεται τη Δημοκρατία και αυτή η συμμετοχή πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ώστε να αλλάξει τους όρους και τους κανόνες της ίδιας πολιτικής. Το δικαίωμα στο δημοψήφισμα, η νομοθετική πρωτοβουλία, η θεσμική οργάνωση του «από τα κάτω» ελέγχου όλων των εξουσιών ως αποτέλεσμα της βούλησης της πλειοψηφίας των πολιτών, μπορεί να λειτουργήσουν σταθεροποιητικά, νομιμοποιητικά και να συνθέσουν τα μέσα για την προαγωγή του δημοκρατικού εγχειρήματος. Να αποτελέσουν δηλαδή τον προθάλαμο στην πορεία για την Δημοκρατία ή οποία για να ονομάζεται έτσι δεν μπορεί παρά να είναι άμεση.

Κατά τη διάρκεια της κρίσης διάφορες οργανώσεις και πρωτοβουλίες πολιτών, οι οποίες δημιουργήθηκαν τόσο στην Ελλάδα όσο και σ' ολόκληρο τον κόσμο εναντιώθηκαν στην αποδεδειγμένη βαρβαρότητα του νεοφιλελευθερισμού τον οποίο υπηρετεί πιστά το υπάρχον πολιτικό σύστημα, αντιπαραθέτοντας στον σύγχρονο κοινοβουλευτισμό την άμεση δημοκρατία. Το ζήτημα των προϋποθέσεων και των διαδικασιών που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στον εκδημοκρατισμού του πολιτεύματος είναι σύνθετο και οι απόψεις ποικίλουν, συνθέτοντας συχνά ένα θολό τοπίο αντιθέσεων και αντιπαραθέσεων.

Κατά τη γνώμη μου ο εκδημοκρατισμός του πολιτεύματος (ενώ προϋποθέτει συνταγματική αναθεώρηση) δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μοχλός για την άτακτη συνταγματική ανατροπή ενός πολιτικού συστήματος, αλλά για τον μετασχηματισμό του κοινοβουλευτισμού σε Δημοκρατία (άμεση) μέσα από τον μετασχηματισμό της κοινωνίας των παθητικών ψηφοφόρων – καταναλωτών σε κοινωνία δραστήριων πολιτών.

Αν και το τοπίο είναι θολό υπάρχει μια σημαντική και αρκετά ξεκάθαρη συμφωνία ανάμεσα σε πολλούς ειδικούς (συνταγματολόγους, νομικούς, φιλοσόφους, πολιτικούς επιστήμονες κ.α.) αλλά και πολιτικοποιημένους πολίτες (που συμμετέχουν ή μη σε πρωτοβουλίες που αφορούν στην άμεση δημοκρατία). Αυτή η συμφωνία αφορά στην αξία που έχει ο εμβολιασμός του πολιτεύματος με αμεσοδημοκρατικά εργαλεία όπως το «από τα κάτω» δημοψήφισμα και η νομοθετική πρωτοβουλία. Στο

κείμενο που ακολουθεί, επιχειρείται μια ανάλυση των σημασιών αυτών των δυο εργαλείων σε αντιπαράθεση με ορισμένες από τις ενστάσεις που εγείρει μερίδα πολιτών καθώς και πληθώρα φανατικών υποστηρικτών του άκαμπτου κοινοβουλευτισμού (ακαδημαϊκοί και μη, πολιτικοί και μη), οι οποίοι τον αντιλαμβάνονται προκλητικά ως μονόδρομο, θεωρώντας εσφαλμένα και/ή καιροσκοπικά και/ή ιδιοτελώς ότι η Δημοκρατία έχει ήδη πραγματωθεί. Πολλοί από τους τελευταίους μάλιστα συχνά πυκνά επικρίνουν την «εν τοις πράγμασι» λειτουργία του κοινοβουλευτισμού, επιδίδοντας τις αστοχίες του απλά και μόνο σε ένα είδος «κακής» άσκησής του από τους εμπλεκόμενος. Ενώ το επιχείρημα περί κακής άσκησης είναι ασφαλώς ορθότατο, παραβλέπει και αποκρύπτει επιδεικτικά το ζήτημα της δομικής αδυναμίας του κοινοβουλευτικού πολιτικού συστήματος να ανταπεξέλθει στα σύγχρονα προβλήματα των πολιτών προάγοντας και εξασφαλίζοντας τα βασικά στοιχεία της Δημοκρατίας, δηλαδή ισότητα, δικαιοσύνη, ελευθερία και στενό και διαρκή έλεγχο όλων των εξουσιών [1].

Μερικές από τις ενστάσεις στη χρήση αμεσοδημοκρατικών εργαλείων αφορούν:
– Την υπευθυνότητα των πολιτών
– Τον λαϊκισμό και τη δημαγωγία
– Τον κίνδυνο για τις μειονότητες
– Το δίπολο συντηρητισμός – ακτιβιστικός ενθουσιασμός
– Το οικονομικό κόστος

Υπευθυνότητα των πολιτών

Σύμφωνα με αυτή την ένσταση, οι πολίτες στα δημοψηφίσματα έχουν την τάση να εγκρίνουν μόνο προτάσεις που είναι χρήσιμες για τα προσωπικά τους συμφέροντα, δίχως να επιδεικνύουν καμία υπευθυνότητα για την κοινωνία στο σύνολό της. Έτσι εάν δοθεί στους πολίτες η δυνατότητα, αυτοί θα προσπαθήσουν να καταργήσουν φόρους και ταυτόχρονα να αυξήσουν τις δημόσιες δαπάνες. Αυτή η σιωπηρή παραδοχή της «ανευθυνότητας» των πολιτών έγινε, για παράδειγμα, πράξη στην Ιταλική Συντακτική Συνέλευση όπου και αποφασίστηκε ο αποκλεισμός του δικαιώματος

δημοψηφίσματος σε ό,τι αφορά στη φορολογική νομοθεσία και τους κρατικούς προϋπολογισμούς. Όμως στη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, στην πραγματικότητα, οι πολίτες είναι πολύ πιο υπεύθυνοι από τους πολιτικούς. Άλλωστε το συσσωρευμένο δημόσιο χρέος σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, δεν έχει αποφασιστεί με δημοψηφίσματα αλλά αντιθέτως με παρασκηνιακές και αδιαφανείς πολιτικές αποφάσεις ελάχιστων επαγγελματιών πολιτικών. Μάλιστα συστηματικές έρευνες στις Ηνωμένες Πολιτείες και στη Γερμανία για ένα χρονικό διάστημα αρκετών δεκαετιών στην πραγματικότητα δείχνουν ότι μια σταθερή πλειοψηφία των δύο τρίτων των πολιτών προτιμούν ισοσκελισμένους κρατικούς προϋπολογισμούς [2]. Το τεράστιο δημόσιο χρέος είναι αποτέλεσμα μιας πολιτικής σε σαφή διαφωνία με τα «θέλω» των πολιτών, κυρίως με αυτά των νεότερων γενιών στις οποίες και μεταφέρεται το βάρος των χρεών. Όπως έχω υποστηρίξει και στο παρελθόν, η συσσώρευση τεράστιου δημόσιου χρέους είναι στην πραγματικότητα στενά συνδεδεμένη με τις στρατηγικές επιλογές των πολιτικών κομμάτων. Είναι οι οικονομικές και οι πολιτικές ελίτ επομένως που διαδραματίζουν αποφασιστικό ρόλο στο δημόσιο χρέος, στο σημείο να καταφεύγουν στο χρέος ώστε οι πρώτοι να διαθέσουν τα αδιάθετα εμπορεύματά τους και οι δεύτεροι να κερδίσουν ψήφους χειραγωγώντας την κοινή γνώμη.

Η Ελβετία αν και δεν μπορεί να αποτελέσει πρότυπο άμεσης δημοκρατίας (για πολλούς και διάφορους λόγους που δεν θα αναλυθούν εδώ), προσφέρει σημαντικά στοιχεία που αφορούν στα αμεσοδημοκρατικά εργαλεία και σχετίζονται με την υπευθυνότητα των πολιτών. Στην Ελβετία στα περισσότερα καντόνια προβλέπεται το υποχρεωτικό δημοψήφισμα για μεμονωμένες δημόσιες δαπάνες, εφόσον αυτές υπερβαίνουν ένα ορισμένο ποσό (κατά μέσο όρο 2,5 εκατομμύρια ελβετικά φράγκα, ή περίπου € 2.000.000). Διαπιστώθηκε ότι στα πιο πρόθυμα καντόνια να κάνουν χρήση αυτού του εργαλείου, οι δημόσιες δαπάνες είναι μικρότερες σε σύγκριση με τα καντόνια όπου δεν γίνεται χρήση αυτού του “οικονομικής φύσης δημοψηφίσματος”.

Το 1999 σε έρευνα των Feld, Savioz και Kirchgässner αναλύθηκαν

τα αποτελέσματα των υποχρεωτικών δημοψηφισμάτων τα οποία αφορούσαν φορολογικά θέματα σε 131 Ελβετικές πόλεις και ελβετικά καντόνια. Οι δήμοι φυσικά, σε αντίθεση με τα καντόνια, έχουν περισσότερα περιθώρια για δημοσιονομικούς ελιγμούς. Από την ανάλυση αυτή προέκυψε ότι το οικονομικής φύσης δημοψήφισμα έχει ισχυρή επίδραση στη μείωση του ελλείμματος στον προϋπολογισμό των δήμων. Επίσης, δεν επαληθεύτηκε το επιχείρημα ότι οι πολίτες, όταν αφήνονται ελεύθεροι να αποφασίσουν μέσω δημοψηφίσματος, θέματα σχετικά με τους φόρους, επιλέγουν πάντα εκ των προτέρων τη μείωση των φόρων [3].

Στις ΗΠΑ μεταξύ του 1978 και του 1999 καταγράφηκαν 130 πρωτοβουλίες πολιτών σχετικά με φορολογικά θέματα, 86 εκ των οποίων έχουν είχαν ως στόχο τη μείωση των φόρων, 27 την αύξηση της φορολογίας και 17 ήταν ουδέτερες αναφορικά με τους φόρους [4]. Το 39% των πρωτοβουλιών που στόχευαν στην αύξηση των φόρων εγκρίθηκαν ενώ εκείνες που αποσκοπούσαν στη μείωση των φόρων εγκρίθηκαν στο 40% των περιπτώσεων. Επίσης, στην Ελβετία οι πολίτες εγκρίνουν τακτικά πρωτοβουλίες για την αύξηση των φόρων: μετά από μια αρχική αύξηση του φόρου στη βενζίνη, που εγκρίθηκε με δημοψήφισμα το 1983, το 1993 έγινε ένα νέο δημοψήφισμα που αφορούσε πρόσθετο φόρο 0,20 ελβετικών φράγκων ανά λίτρο βενζίνης. Το 1984 με ένα δημοψήφισμα εγκρίθηκαν νέοι φόροι στη χρήση των αυτοκινητοδρόμων από βαρέα οχήματα μεταφοράς.

Για τους Έλληνες πολίτες συχνά λέγεται πως έχουν μια γενική τάση να ζητούν την αύξηση των κοινωνικών παροχών και τη μείωση των φόρων. Η ελληνική πραγματικότητα συνθέτει πράγματι μια πολύ διαφορετική εικόνα. Στην Ελλάδα κατά κανόνα οι πολίτες πληρώνουν μια προκλητικά υψηλή και άδικα καθορισμένη φορολογία, ενώ η ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών δεν αντιστοιχεί σε καμία περίπτωση στην φορολογική επιβάρυνσή τους. Καθώς οι Έλληνες πολίτες δεν έχουν τη δυνατότητα άμεσης παρέμβασης στα φορολογικά ζητήματα, είναι οι πολιτικοί που επιλέγουν χωρίς μάλιστα να αναλαμβάνουν ποτέ την άμεση ευθύνη

για τις σοβαρές ελλείψεις, αδικίες, παραλείψεις, ιδιοτελείς σκοπούς και σφάλματα που προκύπτουν από τις επιλογές τους. Οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις μιας πολιτικής που δημιουργεί τεχνητά ή μη ελλείματα βαραίνουν πάντα τους πολίτες, που αναγκάζονται να πληρώνουν όλο και περισσότερους φόρους χωρίς αντιστάθμισμα: είναι οι σημερινοί και οι αυριανοί φορολογούμενοι, που θα χρειαστεί να καλύψουν το κόστος παροχών και έργων που ουδέποτε ζήτησε η πλειοψηφία των πολιτών. Μετά τη λήξη της θητείας τους, οι περιφερειακοί κυρίως πολιτικοί εκπρόσωποι συχνά αλλάζουν επάγγελμα, εκμεταλλευόμενοι "χρυσές συντάξεις», και η ευθύνη για την εξισορρόπηση των προϋπολογισμών πέφτει στους ώμους των διαδόχων τους και αυτός ο μηχανισμός διαιωνίζεται σε ένα περιβάλλον ατέρμονης μετάθεσης ευθυνών και ατιμωρησίας.

Το ζήτημα της ανευθυνότητας των πολιτών αποτελεί μια σιωπηρά αποδεκτή μυθολογία όπως αυτή του ανίκανου πολίτη. **Η λογική της ευθύνης για τις δημόσιες δαπάνες θα πρέπει να αντιστραφεί: δεδομένου ότι ούτως ή άλλως στο τέλος είναι πάντα οι πολίτες που πληρώνουν τις συνέπειες των αποφάσεων σχετικά με τις δαπάνες και τα έσοδα, θα έπρεπε επομένως οι τελικές αποφάσεις να λαμβάνονται από τους ίδιους.**

Κίνδυνος για τις μειονότητες

Μια άλλη αντίρρηση κατά των αμεσοδημοκρατικών εργαλείων είναι πως αυτά θα μπορούσαν να γίνουν ισχυρά μέσα στα χέρια των πλειοψηφιών ώστε να καταπιεστούν τα νόμιμα συμφέροντα των μειονοτήτων. Αυτό είναι ένα θέμα που αφορά όχι μόνο την άμεση δημοκρατία, αλλά και τον κοινοβουλευτισμό ως έχει. Η αλήθεια είναι πως ένα αμιγώς κοινοβουλευτικό σύστημα μπορεί στον ίδιο βαθμό να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του απέναντι στις μειονότητες όπως επίσης μπορεί να μετατραπεί σε δικτατορία. Ασφαλώς υπάρχει διαφορά ανάμεσα στις ισχυρές μειονότητες και τις αδύναμες. Άλλωστε οι ισχυρές μειονότητες έχουν περισσότερες πιθανότητες να περάσουν τις γραμμές τους στα πλαίσια του κοινοβουλευτισμού.

Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η κατάκτηση της εξουσίας από τον Χίτλερ το 1933. Ήταν το γερμανικό Κοινοβούλιο με την υποστήριξη ισχυρών οικονομικών παραγόντων που εξέλεξε τον Χίτλερ καγκελάριο το 1933 και ήταν πάντα το Κοινοβούλιο όταν αργότερα ήρθε να εγκρίνει τη λεγόμενη*Ermächtgungsgesetz* (νομοθεσία ανάθεσης όλων των εξουσιών), ακόμη και όταν οι Ναζί δεν διέθεταν την πλειοψηφία στο Κοινοβούλιο. Τα δημοψηφίσματα εκείνη την εποχή ήταν πολύ αδύναμα ώστε να αποφευχθούν αυτές οι τραγικές για την ανθρωπότητα αποφάσεις, ήταν επομένως το Κοινοβούλιο που άνοιξε το δρόμο για τον ναζισμό με όλες τις τραγικές του συνέπειες.

Η αλήθεια είναι πως τα αμεσοδημοκρατικά εργαλεία προσφέρουν στις μειονότητες περισσότερες ευκαιρίες σε σχέση με αυτές που τους προσφέρονται με την αντιπροσώπευση. Σε κάθε δημοψήφισμα, προκειμένου να υπάρξει αποδοχή της πρότασης θα πρέπει να πειστεί η πλειοψηφία του εκλογικού σώματος: καθένα ερώτημα ανακατεύει τα χαρτιά, συνθέτει νέες πλειοψηφίες εμπλέκοντας κάθε φορά διαφορετικές μεταξύ τους κοινωνικές και πολιτικές ομάδες. Ο ψηφοφόρος μπορεί να είναι πλειοψηφία στην μια περίπτωση και μειοψηφία στο επόμενο δημοψήφισμα. Κάνοντας χρήση του δημοψηφίσματος ούτως ή άλλως οι μειονότητες μπορούν να αρθρώσουν καλύτερα τα συμφέροντά τους. Στην Ελβετία 100 χιλιάδες υπογραφές είναι αρκετές ώστε να προταθεί η τροποποίηση του Συντάγματος, στην Ιταλία απαιτούνται 500 χιλιάδες υπογραφές για να απαιτηθεί η κατάργηση ενός νόμου ή τμήματός του. Η πορεία προς την άμεση Δημοκρατία είναι κάτι περισσότερο από μια έρευνα γνώμης: απελευθερώνει μια δυναμική που μπορεί να επιτρέψει στις μειονότητες να κερδίσουν τη συναίνεση της πλειοψηφίας. Στα αντιπροσωπευτικά πολιτικά συστήματα τα μέλη του κυβερνώντος κόμματος ή συνασπισμού, κατά κανόνα, διαθέτουν μια μόνιμη πλειοψηφία στο Κοινοβούλιο, ενώ οι πλειοψηφίες στα δημοψηφίσματα δεν καθορίζονται σύμφωνα με τη λογική του κόμματος, αλλά με οριζόντιο τρόπο. Άλλωστε δεν είναι τυχαίο ότι οι μειονότητες, είναι υπέρ των αμεσοδημοκρατικών εργαλείων.

Σε έρευνα του Ράσμουσεν, το 86% των Ισπανόφωνων ήταν υπέρ της καθιέρωσης της άμεσης δημοκρατίας, ενώ μεταξύ των λευκών μόνο το 69% αποφάνθηκε υπέρ. Παρόμοια έρευνα έχει γίνει, στην Καλιφόρνια, μεταξύ του 1979 και του 1997 όπου φάνηκε μια ευρεία και ισχυρή πλειοψηφία υπέρ του δικαιώματος στο δημοψήφισμα μεταξύ των διαφόρων εθνοτικών ομάδων [5]. Το 1997, το 76,9% των Ασιατών, το 56,9% των μαύρων, το 72,8% των Ισπανόφωνων και το 72,6% των λευκών θεωρούσαν τα αμεσοδημοκρατικά εργαλεία στη Καλιφόρνια ως μια μεγάλη επιτυχία, ενώ οι πιο αρνητικές στάσεις ήταν μειοψηφικές (11,5%) μεταξύ των λευκών, και σε μικρότερο βαθμό στους Ασιάτες (1,9%).

Ως κλασικό παράδειγμα διάκρισης στα πλαίσια του δημοψηφίσματος αναφέρεται συχνά η καθυστερημένη εισαγωγή του δικαιώματος ψήφου στις γυναίκες στην Ελβετία. Πράγματι οι γυναίκες στην Ελβετία κατέκτησαν καθυστερημένα το δικαίωμα στην ψήφο (το 1971) μέσω δημοψηφίσματος στο οποίο συμμετείχαν μόνο άνδρες, ενώ στην Ιταλία οι γυναίκες είχαν δικαίωμα ψήφου ήδη από το 1948. Όμως η καθυστερημένη αναγνώριση του δικαιώματος αυτού στην Ελβετία δύσκολα μπορεί να αποδοθεί στη Ελβετική άμεση δημοκρατία, πολύ περισσότερο σχετίζεται με έναν γενικό ηθικό-δεοντολογικό συντηρητισμό που χαρακτηρίζει μεγάλο τμήμα της Ελβετικής κοινωνίας. Μπορεί κάλλιστα να τεθεί το εξής ερώτημα: θα μπορούσαν τα ανθρώπινα δικαιώματα να αποτελέσουν θέμα προς συζήτηση ή όχι; Ακριβώς επειδή η άμεση δημοκρατία δεν μπορεί να είναι ***a la carte*** (όπου κάθε φορά μπορεί να προκύπτουν θέματα που θα εξαιρούνται), τίποτε δεν θα έπρεπε να εξαιρείται από τη δημόσια σφαίρα.

Η ουσία του ζητήματος σχετίζεται περισσότερο με τον ενσυνείδητο αυτό-περιορισμό και την πολιτισμική «αποβαρβαροποίηση» κάθε κοινωνικής ομάδας. Σχετίζεται επομένως με αυτό που η Χάνα Άρεντ ονόμαζε πολιτικό ουμανισμό, όπου ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έρχεται μέσα από πολιτικό πράττειν … ουμανισμός δηλαδή ιδία θέληση και απόφαση, ακόμη και εάν υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο του λάθους ή της ύβρεως.

Λαϊκισμός και δημαγωγία

Φυσικά το ζήτημα του λαϊκισμού δεν είναι υποχρεωτικά ταυτόσημο της δημαγωγίας και ούτε μπορεί να εξαντληθεί σε λίγες μόνο γραμμές κειμένου καθώς οι εκφράσεις του και οι χρήσεις του είναι σύνθετες και συχνά πολύ σκοτεινές και αμφίρροπες. Κατά τις συζητήσεις σχετικά με την άμεση δημοκρατία εκφράζεται συχνά ο φόβος ότι η άμεση δημοκρατία μπορεί να γίνει η αρένα ομάδων δημαγωγών και λαϊκιστών. Στην πραγματικότητα, οι δημαγωγοί έχουν περισσότερες δυνατότητες σε ένα καθαρά αντιπροσωπευτικό σύστημα, στο οποίο μια μικρή ομάδα πολιτικών καθορίζει την πολιτική ατζέντα, ενώ οι πολίτες δεν έχουν κανένα δικαίωμα παρέμβασης με εξαίρεση την εκλογική διαδικασία όπου γίνεται η επιλογή κάποιου κόμματος κάθε 4 έτη. Είναι ακριβώς η έλλειψη μορφών συμμετοχής που οδηγεί τους πολίτες σε ένα μονόδρομο, όπου η μόνη επιλογή τους είναι να ψηφίσουν λαϊκιστές πολιτικούς, οι οποίοι κάθε φορά υπόσχονται να "καθαρίσουν" τα βρώμικα και να «ρυθμίσουν» το χάος που έχει προκληθεί από τα προηγούμενα κυβερνητικά κόμματα.

Η αλήθεια είναι πως ο πολίτης έχει πάντα να κάνει με μια μικρή ομάδα επαγγελματιών πολιτικών που ή βασική τους μέριμνα δεν είναι παρά η αλληλοδιαδοχή τους στην εξουσία.

Με ορθά θεσμοθετημένα – από τους ίδιους του πολίτες – αμεσοδημοκρατικά εργαλεία, οι πολίτες δεν χρειάζονται ισχυρούς ηγέτες, επειδή είναι οι ίδιοι που προτείνουν τις λύσεις και τις εκφράζουν μέσα από νομοθετικές πρωτοβουλίες και δημοψηφίσματα. Στην Ελβετία, οι πολιτικοί δεν παίζουν κάποιον ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο. Το ελβετικό σύστημα περιστρέφεται περισσότερο γύρω από τα πολιτικά ζητήματα, σε αντίθεση με τα αμιγώς αντιπροσωπευτικά συστήματα που εστιάζουν πολύ περισσότερο στα ατομικά στοιχεία, την φυσιογνωμία και την προσωπικότητα των πολιτικών. Στο ελβετικό Σύνταγμα δεν προβλέπεται δημοψήφισμα «από τα πάνω». Ακόμη και οι πολιτικές δυνάμεις ή τα κινήματα που μπορεί να θεωρούνται λαϊκίστικά, στην περίπτωση εκστρατειών με στόχο το δημοψήφισμα θα πρέπει να πείσουν την πλειοψηφία του πληθυσμού με ορθολογικά

επιχειρήματα. Ακόμη και εάν υποθέσουμε ότι κάποιος έχει δικαίωμα στο λαϊκισμό αυτός δεν μπορεί παρά να είναι ο ίδιος ο λαός. Πάντως ο αντιλαϊκισμός δεν μπορεί να αναγνωρίσει το λαό ως πολιτικό σώμα, ως δηλαδή μια οντότητα έτοιμη να παίρνει αποφάσεις (έτοιμη φυσικά χωρίς προϋποθέσεις και υποσημειώσεις), να κάνει ακόμα και λάθη από τα οποία θα μάθει…

Ωστόσο αυτό που θα έπρεπε να μας απασχολεί περισσότερο είναι οι παθογένειες μιας κοινωνίας που εμποδίζουν τη δημοκρατική μεταστροφή της και κυρίως η κουλτούρα της απάθειας και της αποχής από το δημόσιο πεδίο, που αποτελούν και το μεγαλύτερο εμπόδιο στη πορεία προς τη Δημοκρατία.

Το δίπολο συντηρητισμός – ακτιβιστικός ενθουσιασμός

Μια ακόμη ένσταση κατά των αμεσοδημοκρατικών εργαλείων είναι ότι το εκλογικό σώμα χρησιμοποιώντας τα θα παρουσιάσει την τάση να σταματήσει ακόμη και σημαντικές-θετικές για το δημόσιο συμφέρον πολιτικές μεταρρυθμίσεις με στόχο τη διατήρηση του status quo. Από την άλλη πλευρά είναι πιθανό να αναδυθεί ένας αντίθετος «κίνδυνος», δηλαδή ότι οι πιο ακραίοι και σκληροί ακτιβιστές θα μπορούσαν να καταχραστούν το δικαίωμά τους στο δημοψήφισμα ώστε να επιβάλλουν τις θέσεις τους σε εκείνη την σιωπηλή-αμέτοχη πλειοψηφία που δεν ψηφίζει. Ωστόσο ένα πολιτικό σχέδιο ή μια μεταρρύθμιση δεν μπορεί να θεωρηθεί τόσο απλά και τόσο ξεκάθαρα ως "προοδευτική μεταρρύθμιση" ή "συντηρητική μεταρρύθμιση» ή απλά να χαρακτηριστεί με μια ετικέτα ως «δεξιά μεταρρύθμιση» ή «αριστερή μεταρρύθμιση». Στα πλαίσια των περιβαλλοντικών πολιτικών συχνά οι "συντηρητικοί" είναι φύσει αναγκασμένοι να πάρουν θέση ενάντια σε μεγάλα έργα που παρουσιάζονται ως προοδευτικά. **Στον αγώνα για την υπεράσπιση του κράτους πρόνοιας οι προοδευτικοί συχνά καθοδηγούνται από τις αρχές μιας νεοφιλελεύθερης λογικής**.

Οι Πράσινοι, για παράδειγμα, στην Ιταλία και στη Γερμανία είναι υπέρ της στενότερης ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, με βάση το ότι θεωρούν αυτά τα επιχειρήματά τους ως προοδευτικά, ενώ τα αδελφά κόμματα στη Σουηδία και Βρετανία, είναι άκρως

ευρωσκεπτικιστικά βασιζόμενα στην ίδια δήθεν "προοδευτική φιλοσοφία».

Τις τελευταίες δεκαετίες οι «προοδευτικοί» στην Καλιφόρνια έκαναν χρήση με επιτυχία των αμεσοδημοκρατικών εργαλείων που έχουν στη διάθεσή τους για να βελτιώσουν τη νομοθεσία που αφορά στο περιβάλλον, στη χρήση της κάνναβης για θεραπευτικούς λόγους, στην αύξηση των κατώτατων μισθών, στη μείωση των εξόδων για προεκλογικές εκστρατείες, στην προστασία των ζώων, στην ελευθερία της ενημέρωσης με όφελος για τους καταναλωτές. Αντίθετα οι «συντηρητικοί» υιοθέτησαν μέτρα μείωσης της φορολογίας εισοδήματος και της ακίνητης περιουσίας, πιο αυστηρές ποινές σε κατ' επανάληψη εγκληματίες, το κλείσιμο ορισμένων κυβερνητικών υπηρεσιών που αφορούσαν μετανάστες κ.α. Δημιουργήθηκε έτσι μια δυναμική ισορροπία που χωρίς αυτά τα εργαλεία θα ήταν αδύνατη καθώς ο «ορμή» των συντηρητικών στην συγκεκριμένη περίπτωση θα ήταν καταλυτική.

Μια άλλη ένσταση κατά του δημοψηφίσματος είναι ότι οι πιο φανατικοί ακτιβιστές μπορούν να κάνουν κατάχρηση των αμεσοδημοκρατικών εργαλείων για να επιβάλλουν τους εξτρεμιστικούς στόχους τους. Το επιχείρημα αυτό (τουλάχιστον στην πράξη που έχουμε στη διάθεσή μας) φαίνεται πως δεν ισχύει. Η ελβετική και αμερικανική εμπειρία έχει αποδείξει ότι οι ψηφοφόροι είναι πραγματικά πολύ προσεκτικοί. Εάν ένα ριζοσπαστικό κίνημα θέλει να περάσει μια «ακραία», πρόταση θα πρέπει να καταφύγει σε δημοψήφισμα ή σε νομοθετική πρωτοβουλία και θα πρέπει να πείσει το σύνολο των πολιτών. Στην Ελβετία, για παράδειγμα, μόνο το ένα δέκατο των πρωτοβουλιών στην πραγματικότητα γίνεται αποδεκτό από τους πολίτες.

Σε ό,τι αφορά στον συντηρητισμό – προοδευτισμό, η πλήρης από-ιδεολογικοποίηση δεν είναι ούτε εφικτή ούτε κατ' ανάγκη ωφέλιμη, η υπέρβαση όμως των ιδεολογικών κολλημάτων (σε ό,τι αφορά στη Δημοκρατία) είναι απαραίτητη (Προοπτικές ανανέωσης και διεύρυνσης του Δημοκρατικού Εγχειρήματος).

Το οικονομικό κόστος

Υπάρχει η αίσθηση ότι τα αμεσοδημοκρατικά εργαλεία – ιδιαίτερα τα δημοψηφίσματα – επιβαρύνουν σημαντικά τους κρατικούς προϋπολογισμούς. Στο ενδεχόμενο επέκτασης του δικαιώματος στο δημοψήφισμα οι πολιτικοί σπεύδουν να εγείρουν το ζήτημα του «υπερβολικού κόστους» των δημοψηφισμάτων. Ασφαλώς η λειτουργία οποιουδήποτε πολιτικού συστήματος κοστίζει: όμως το κεντρικό πρόβλημα του κόστους στην Ελλάδα δεν εξαρτάται από τα κονδύλια που ενδεχομένως θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν για την διενέργεια δημοψηφισμάτων και νομοθετικών πρωτοβουλιών αλλά από το τεράστιο συνολικό κόστος του κοινοβουλευτισμού. Αυτό δεν συνδέεται μόνο με τα «πάγια» κόστη συντήρησης του καλοπληρωμένου κρατικοδίαιτου κομματικού-πολιτικού στρατού (βουλευτών, συμβούλων, κομματικών στελεχών κλπ.) που επιβιώνει οικονομικά από τον Κοινοβουλευτισμό, αλλά και από τα «έκτακτα» (βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα) επιπρόσθετα και τεράστια κόστη που επιβαρύνουν τους πολίτες και συνδέονται με λανθασμένες πολιτικές αποφάσεις, βρώμικα δημόσια έργα, αδιαφανείς προμήθειες δημοσίου και γενικά με την πολιτική διαφθορά που οδηγεί τους λαούς σε τεράστια χρέη.

Ωστόσο θεωρώ ότι κατ ‘αρχήν το κόστος της άμεσης Δημοκρατίας δεν μπορεί να συγκριθεί με το κόστος του παγιωμένου κοινοβουλευτισμού καθώς το πολιτικό αποτέλεσμα από ποιοτική άποψη δεν είναι μεταξύ τους συγκρίσιμο. Ακόμη όμως κι αν όντως προκύψει μια σχετική αύξηση του κόστους, αυτή αντισταθμίζεται από σημαντικά οφέλη, όπως η πολιτική σταθερότητα, η νομιμοποίηση, η ευρεία αποδοχή των αποφάσεων και λύσεων από την πλειοψηφία των πολιτών που έλαβαν μέρος στο δημοψήφισμα. Αντίθετα σήμερα οι πολίτες, στερούνται κάθε πολιτικού μέσου παρέμβασης (ανάμεσα στις εκλογές) και αναγκάζονται να προσφεύγουν στις ακριβές υπηρεσίες των δικηγόρων ή σε πιο ριζοσπαστικές μορφές διαμαρτυρίας ώστε να καταφέρουν για παράδειγμα να σταματήσουν ένα νόμο, κάποιο επιζήμιο για το δημόσιο συμφέρον ή για το περιβάλλον έργο, μια άδικη απόφαση κ.α. Εδώ το κόστος είναι συχνά η βίαιη κρατική καταστολή χωρίς ουσιαστικό πολιτικό αποτέλεσμα που να ωφελεί το δημόσιο συμφέρον.

Με τη χρήση αμεσοδημοκρατικών εργαλείων η ίδια η πολιτική αναγκάζεται πρώτα να ζητήσει τη συναίνεση των πολιτών, πριν προχωρήσει σε κάποια απόφαση. Οι πολιτικοί θέλοντας να ενισχύσουν τη θέση τους συχνά υποστηρίζουν ότι εκτός από το υψηλό κόστος, τα αμεσοδημοκρατικά εργαλεία θα μπορούσαν να παρεμποδίσουν τη διακυβέρνηση.
Η αλήθεια είναι πως φοβούνται ότι το δημοψήφισμα θα περιόριζε κατά πολύ τις αποφάσεις των εκλεγμένων πολιτικών και των επικεφαλής των μεγάλων επιχειρήσεων και των οικονομικών παραγόντων με τους οποίους βρίσκονται σε αγαστή και αδιαφανή συνεργασία.

Καταλήγοντας…

Βασικές προϋποθέσεις για την απαίτηση και υιοθέτηση αυτών των εργαλείων είναι το πολιτικό ενδιαφέρον (πάθος) καθώς και η «πολιτική ωριμότητα» των πολιτών. Τα εργαλεία αυτά μπορούν να συνθέσουν ένα είδος «γυμναστηρίου της δημοκρατίας», όπου οι πολίτες θα συμμετέχουν περισσότερο στα ζητήματα που τους αφορούν άμεσα. Ασφαλώς τα ομοσπονδιακά συστήματα και οι τοπικές αυτονομίες παρέχουν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την εξέλιξη αυτών των εργαλείων και η παράλληλη ανάπτυξή τους έχει ιδιαίτερη αξία και σημασία στην πορεία προς μια Δημοκρατική κοινωνία. Φυσικά τα αμεσοδημοκρατικά εργαλεία όπως το δημοψήφισμα και η νομοθετική πρωτοβουλία δεν καθιστούν απαραιτήτως μια κοινωνία Δημοκρατική, όπως δημοκρατική δεν είναι και η ελβετική κοινωνία. Μόνον η ταύτιση του κοινωνικού με το πολιτικό θα μπορούσε να δώσει την απαραίτητη δύναμη στην άμεση Δημοκρατία, ώστε η ίδια η κοινωνία να αποκτήσει τον έλεγχο όλων των αποφάσεων και των ενεργειών της εξουσίας και επομένως να χαρακτηριστεί ως δημοκρατική [1].

Όπως έλεγε ο Καστοριάδης, η άμεση δημοκρατία είναι ευάλωτη, και μπορεί ανά πάσα στιγμή να οδηγήσει στην ύβρη, όπως αντιστοίχως κανένα πολίτευμα δεν είναι ασφαλισμένο από την ίδια την ύβρη. Τα αντιπροσωπευτικά πολιτεύματα είναι ακόμα πιο επιρρεπή στο λάθος (κάτι που βλέπουμε συνεχώς). Από την άλλη, η άμεση δημοκρατία δίνει στους πολίτες το δικαίωμα να

αναγνωρίσουν ότι μια απόφαση που λήφθηκε είναι λανθασμένη κι έτσι ανά πάσα στιγμή οι πολίτες μπορούν να επέμβουν στη νομοθεσία αλλάζοντάς την. Έτσι το να προταθεί ένα δημοψήφισμα "από τα πάνω" (από την κυβέρνηση δηλαδή) και όχι από τους ίδιους τους πολίτες, λίγη σημασία έχει, καθώς στις περισσότερες περιπτώσεις το δημοψήφισμα γίνεται μόνον όταν το αποτέλεσμά του είναι ήδη γνωστό στους «διοργανωτές» και οι προϋποθέσεις και οι σκοποί για τη διενέργειά του, δεν ορίζονται δημοκρατικά αλλά ολιγαρχικά. Περισσότερη σημασία έχει το «από τα κάτω» δημοψήφισμα, ως απόφαση των πολιτών, όπου οι ίδιοι οι πολίτες θα είναι υπεύθυνοι για την προάσπισή του από τους ιδιοτελείς σκοπούς της όποιας ολιγαρχίας. Μόνον η βούληση και η προσπάθεια των πολιτών μπορεί να προστατέψει ένα δημοψήφισμα από το να μετατραπεί σε μια παρωδία (εκλογικού τύπου). Αλλά για να φτάσει μια κοινωνία πολιτών να καθορίζει (το πώς και το γιατί) και να προασπίζει τις δημοψηφισματικές διαδικασίες που καθορίζει η ίδια, θα πρέπει πρώτα να απαιτήσει τη συνταγματική θέσμισή τους μετέχοντας καθοριστικά και ενεργά στην θέσμιση αυτή. Είναι επομένως το προϊόν αυτής της διαδικασίας θέσμισης που θα συνθέσει και τα συστατικά στοιχεία του ζητούμενου αμεσοδημοκρατικού εργαλείου και όχι το αντίθετο.

Συχνά κατά την αναζήτηση των πολιτικών λύσεων στα προβλήματά μας κάνουμε ένα πολύ σοβαρό σφάλμα: θεωρούμε δηλαδή ότι υπάρχουν έτοιμες, απόλυτες και ασφαλείς λύσεις. Όμως η άμεση Δημοκρατία δεν είναι ούτε έτοιμη, ούτε απόλυτη, ούτε ασφαλής λύση, είναι ωστόσο συγκριτικά η καλύτερη δυνατή που μέχρι σήμερα έχει εφευρεθεί και εξαρτάται από εμάς (τη συλλογική μας προσπάθεια και φαντασία) η συνεχής εξέλιξη και δυναμική προσαρμογή της στις ανάγκες των πολιτών (όπως αυτοί τις ορίζουν), αλλάζοντας τον τρόπο με τον οποίο σκεφτόμαστε και πράττουμε… αλλάζοντας δηλαδή την ίδια την κοινωνία μας.

Σημειώσεις

- Για τη σύνταξη του κειμένου χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία και πληροφορίες από το βιβλίο του Thomas Benedikter «Più

potere ai citadini Introduzione alla democrazia direta e ai diritti referendari» Bolzano, luglio 2014.

- Πολύτιμες επισημάνσεις του Μιχάλη Θεοδοσιάδη και του Claudio Vittorekαθώς και εύλογοι προβληματισμοί του Θοδωρή Λαμπρόπουλου (https://hypnovatis.blogspot.gr/) και του Francesco Albertini συντέλεσαν στην τελική μορφή και περιεχόμενο του κειμένου.

Βιβλιογραφία

[1] Γιώργος Ν. Οικονόμου «ΑΜΕΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ αρχές, επιχειρήματα, δυνατότητες». Εκδόσεις Παπαζήση
[2] Richard von Weizsäcker, Staatsverschuldung und Demokratie, Kyklos Bd. 45, Francke Verlag, Berna 1992, pp. 51-67
[3] www.initativefortexas.org/whowants.htm
[4] Kirchgässner, Feld, Savioz, Die direkte Demokratie. Modern, erfolgreich, entwicklungs und exportfähig, Franz Vahlen, San Gallo, 199
[5] J.G. Matsusaka, For the Many and the Few. The Initiative, Public Policy and American Democracy, University of Chicago Press 2004, p. 118

Πηγή: https://www.respublica.gr/2015/05/column/directdemocracy tools/

Κάλεσμα για μια κοινωνικά υποστηριζόμενη γεωργία

Σε πολλά μέρη του κόσμου, οι αγρότες παράγουν τα προϊόντα τους και τα πουλούν σε συγκεκριμένους καταναλωτές, συμβεβλημένους μαζί τους. Για παράδειγμα, ένας αγρότης μπορεί να (αυτό)δεσμευτεί για τη διάθεση συγκεκριμένου αριθμού καφασιών ή καλαθιών με λαχανικά – και άλλα προϊόντα του/της – μόνο που

αντί να πληρωθεί ανά καφάσι, πληρώνεται υπό τη μορφή συνδρομής. Κάθε καταναλωτής δηλαδή, πληρώνει ένα σταθερό, προσυμφωνημένο ποσό σε σταθερή, περιοδική βάση και σε αντάλλαγμα λαμβάνει γεωργικά προϊόντα σε εβδομαδιαία βάση. Τα προϊόντα αυτά είναι πάντοτε εποχιακά (δηλαδή δεν απαιτούμε φράουλες το Σεπτέμβριο, ντομάτες το Φεβρουάριο ή καρπούζια το Μάρτιο). Με λίγα λόγια, οι αγρότες αναλαμβάνουν να καλλιεργούν την τροφή όσων διαβιούν σε πόλεις ή δεν είναι σε θέση να καλλιεργήσουν οι ίδιοι την τροφή τους και τα μέλη κάθε αγροκτήματος αναλαμβάνουν σε αντάλλαγμα τμήμα της οικονομικής ευθύνης για την επιβίωση ενός παραγωγού.

Με τον τρόπο αυτό ωφελούνται όλοι. Ο καλλιεργητής λαμβάνει ένα ποσό ανά εποχή, το οποίο τον διευκολύνει να οργανώσει τις καλλιέργειές του και να ρυθμίσει τα έξοδά του. Ο καταναλωτής, λαμβάνει γεωργικά προϊόντα υψηλής ποιότητας, γνωρίζοντας με ποιό τρόπο καλλιεργήθηκαν και δίχως να χρειάζεται να πληρώνει μεγάλα ποσά – δικαίωμα σε καλή, υγιή, εύγεστη τροφή έχουμε άλλωστε όλοι μας. Και οι δύο πλευρές σχετίζονται πιο προσωπικά, αποκτούν «σάρκα και οστά», ένα πρόσωπο δηλαδή, δημιουργούν κοινότητα, ενώ σε πολλές περιπτώσεις οι καταναλωτές επισκέπτονται τα αγροκτήματα που τους τρέφουν. Έτσι η παραγωγή τροφής παύει να αποτελεί αφηρημένη έννοια και ίσως μπορεί να ελπίζει κανείς και σε μια σταδιακή κατάργηση της έννοιας του «καταναλωτή» ή αλλιώς σε μία σταδιακή άμβλυνση των συνθηκών εκείνων που διαχωρίζουν την παραγωγή από την κατανάλωση.

Στην Ελλάδα, η κοινωνικά υποστηριζόμενη γεωργία – αν και σε άλλες χώρες ανθεί εδώ και 25 χρόνια περίπου (λέγεται ότι φέρει τις απαρχές του στην Ιαπωνία) δεν αποτελεί μια ιδιαίτερα διαδεδομένη πρακτική. Στην Ευρώπη όμως αριθμεί πάνω από 4.000 ομάδες με τη συμμετοχή 465.000 μελών και 6.300 παραγωγών.

Πρόσφατα διεξήχθη μια παγκόσμια συνάντηση για την κοινωνικά υποστηριζόμενη γεωργία στο Μιλάνο, στο πλαίσιο της «Αγροοικολογίας ως Λύση στα Διαταραγμένα Συστήματα που Βιώνουμε». Στο Μιλάνο έγινε η πρώτη συνάντηση της ομάδας για

τη δημιουργία ενός Πανευρωπαϊκού Καταστατικού Χάρτη αναφορικά με την κοινωνικά υποστηριζόμενη γεωργία (ΚΥΓΕΩ). Στόχος είναι να διασφαλιστεί ότι ο όρος ΚΥΓΕΩ θα προφυλαχτεί από την εμπορευματοποίηση και την παραπλάνηση των καταναλωτών. Μέσα στο επόμενο διάστημα σχεδιάζεται η δημιουργία ενός πρώτου σχεδίου δράσης, το οποίο θα παρουσιαστεί στην «Ευρωπαϊκή Συνάντηση για την Αγροοικολογία και τη Διατροφική Κυριαρχία» αυτό το Σεπτέμβριο στο Βερολίνο. Στη συνέχεια, το σχέδιο αυτό και μέχρι το τέλος του έτους θα περάσει από τις εθνικές επιτροπές -όπου αυτές υπάρχουν ή από τα κατά τόπους υπάρχοντα εγχειρήματα ΚΥΓΕΩ για επικύρωση.

Στην ίδια συνάντηση, αποφασίστηκε η διοργάνωση της Πρώτης Πανελλήνιας Συνάντησης για την Κοινωνικά Υποστηριζόμενη Γεωργία, στις 27-28 Οκτωβρίου στη Θεσσαλονίκη στο Κτήμα Λίτσα. Στη συνάντηση θα συμμετέχει εκπρόσωπος του διεθνούς κινήματος αγροτών La Via Campesina (ένα κίνημα που δίνει έμφαση επίσης στα ζητήματα των γυναικών αγροτών, των αυτοχθόνων και των νέων), με στόχο τη δημιουργία μιας ένωσης εναλλακτικών αλληλέγγυων αγροτών, η οποία θα λειτουργήσει ως αντιπρόσωπος της LaVia Campesina στην Ελλάδα και θα ασχολείται τόσο με πρακτικά όσο και με κινηματικά θέματα – μεθόδους παραγωγής, πόρους, σπόρους, διαδικασίες ανάπτυξης προϊόντων, συστήματα εναλλακτικής διακίνησης και εξαγωγές, κοινωνικές συνθήκες στον αγροτικό τομέα, άσκηση πίεσης για αλλαγή της πολιτικής και της νομοθεσίας εντός και εκτός των συνόρων και άλλα σχετικά θέματα που άπτονται και των βασικών πυλώνων της Διατροφικής Κυριαρχίας.

Εάν ενδιαφέρεστε να συμμετέχετε, ως παραγωγοί ή υποστηρικτές του εγχειρήματος αυτού με οποιοδήποτε τρόπο, επικοινωνείστε με την ηλεκτρονική διεύθυνση csagreece@gmail.com ή με το τηλέφωνο 6977009470.

Πηγή: https://diktyodryades.wordpress